

källan

SVENSKA LITTERATURSÄLLSKAPET I FINLAND

SLS

2 / 2 0 2 0

*Emma Huldén
upptäckte ett
bortglömt
kvinnonätverk*

*Herrgårds-
recept från
1700-talet
i ny bok*

Ett (minst sagt) annorlunda bokår • Duande och niande delar åsikterna

5

8

22

26

INNEHÅLL

- 1 Ledare
- 7 När finlandssvenskar möter nya "andra"
- 9 Unik hushållsbok om kvinnornas arbete på herrgårdarna
- 12 Bokåret som torkade in
- 16 Big data visar hur nyheter spridits över Östersjön
- 19 "För närvarande ligger filerna i molnet"
- 22 Ny dynamik i klassiska barnsagor
- 26 Kvinnliga författare i Österbotten lyfts ur glömskan
- 29 Både *du* och *ni* väcker känslor
- 32 Vilka samhällsfrågor brinner du för?
- 34 Gymnasisternas skrivförmåga utvärderas i ny bok
- 36 SLS stöder forskare även utanför Svenskfinland
- 38 Nytt ur SLS utgivning
- 45 Programkvällar våren 2021

källan

Källan. Svenska litteratursällskapet informerar 2/2020 (27:e årgången).
 Utgivare: Svenska litteratursällskapet i Finland, PB 158, 00171 Helsingfors.
 www.sls.fi, tfn 09 618777, e-post: info@sls.fi

Ansvarig utgivare: Marika Mäklin. **Redaktörer:** Hedvig Rask, Hanna Riska, Jörgen Scholz.
Övriga redaktionsmedlemmar: Nina Edgren-Henrichson, Christer Kuvaja, Kristina Linnovaara, Jonas Lång, Jennica Thylin-Klaus. **Layout:** Antti Pokela. **Fotograf** (när inte annat anges): Janne Rentola. Arkivbilder ur egna samlingar. **Tryck:** Nord Print, Helsingfors 2020.
ISSN-L 1237-8356. **ISSN (print)** 1237-8356. **ISSN (online)** 2242-6787.

Omslag: Emma Huldén, foto Janne Rentola. **Arkivbildernas signum:** s. 27–28 SLISA 1218, s. 45 SLISA 1175.115

SVENSKA LITTERATURSÄLLSKAPET I FINLAND

Mattias Pirholt

Vårt behov av (e-)böcker

PÅ DE HÖGRE NIVÅERNA i litteraturvetenskap på Södertörns högskola i Stockholm använder jag och mina kollegor oss av öppna kurser som gör det möjligt att anpassa innehållet efter den undervisande lärarens egna intressen. När jag inför denna hösttermin fick möjligheten att undervisa en tematisk kurs föll mitt val på den finlandssvenska modernismen. Jag kunde således se fram emot en vår och sommar med in- och omläsning av Södergran, Diktonius, Björling med flera.

Precis som för så många andra satte den rådande pandemin käppar i hjulet för mig, och under förberedelsearbetet blev pandemins yrkesmässiga konsekvenser allt tydligare. Trots att jag arbetar i Stockholm bor jag på Åland, där de för en litteraturvetare så livsviktiga biblioteken stängde helt under två månader. Nu råder det förvisso ingen brist på litteratur i hemmet, dit en del av arbetet måste förläggas, men viss forskningslitteratur och nyare utgåvor saknades i samlingarna.

SLS digitala utgivning kom då som en räddande ängel till min coronabegränsade lärartillvaro. Här fann jag såväl kritiska utgåvor av litterära verk som vetenskapliga texter och handböcker, tillgängliga för alla. Lägg därtill den digitala Litteraturlådan i Sverige, som SLS samarbetar med, och du har över 500 år av litteratur tillgänglig på din dator.

Övergången till digitala texter var för min del inte oproblematisk. Till skillnad från mina studenter, som förefaller vara vana vid att ta del av kurslitteraturen på olika skärmar, föredrar jag själv känslan av fysiska böcker. Erfarenheten från många års undervisning säger mig dessutom att den konkreta bokens fysiska rumslighet hjälper oss att orientera oss i texten och därmed också att röra oss fritt i den: man kan hoppa mellan sidor och kapitel på ett sätt som är svårare i en digital version, trots hyperlänkar. Litteratursamtal som sker med boken i hand blir i allmänhet mer komplexa och mer detaljerade än de som sker utifrån en digital text. Stöd för denna erfarenhet finns i forskningen som visat att förståelsen generellt är lägre vid läsning från en skärm.

När nu hösten, vintern och kanske också våren kommer att gå i avståndets tecken är det dags att dra lärdomar av det som först verkade vara en tillfällig nödlösning men som för var dag som går framstår som åtminstone delvis permanent. Det senaste halvårets blixtnabba omställning till distansundervisning har visat hur skicklig människan är på att ställa om inför nya förutsättningar, men också hur lätt det är att kasta ut barnet med badvattnet. I många fall var boken det första som rök. Men de digitala mötena, precis som de digitala böckerna, ersätter inte de fysiska mötena och böckerna. E-boken är ett ovärderligt komplement till den vanliga boken, men när vi vill gå på djupet i en text behövs den fysiska bokens tredje dimension som den tvådimensionella skärmen saknar. På det sättet liknar människor böcker. ●

Mattias Pirholt är professor i litteraturvetenskap vid Södertörns högskola och medlem av SLS vetenskapliga råd. SLS e-böcker och digitala utgåvor finns på plattform.sls.fi. Foto: Olcay Yalcin

"Litteratursamtal som sker med boken i hand blir i allmänhet mer komplexa och mer detaljerade än de som sker utifrån en digital text."

UPPLEVELSER AV EN PANDEMI

Covid-19 är en global pandemi som skakat om, men även förenat inte bara mänskligheten utan också kulturarvsorganisationer. Museer och arkiv världen över har sedan våren 2020 samlat in berättelser om oro, rubbade livsmönster och nya traditioner, skämt i sociala medier, fotografier och dagböcker om hur vardagen förändrades på ett sätt som få kunnat förutse.

Även SLS har dokumenterat denna exceptionella tid. Den 18 mars 2020, två dagar efter att undantagstillstånd infördes i Finland, publicerade SLS frågelistan *Finland stänger! Hur påverkar corona dig?*. Frågelistan fick 166 svar samt sex inskickade dagböcker. Flest svar kom under de första veckorna av insamlingen då många också tackade för möjligheten att "få skriva av sig" under en period av ovisshet.

I andra fasen av insamlingen fokuserade vi på fotografier från högtider och fester som inte kunde firas som vanligt. Fotoinsamlingen *Hur ser det ut? Social distansering i fest och vardag* pågick medan påsk, valborg, första maj, examensfester och midsommar passerade. Vi efterlyste också bilder av hur vardagen såg

ut i hemmen och i offentliga miljöer. Materialet uppgår till drygt trettio fotografier som visar på en annorlunda tillvaro än den vi varit vana vid. Därtill har ett hundratal fotografier som visar skyltning, uppmaningar, restriktioner etc. i offentliga miljöer lämnats in.

Coronainsamlingen som helhet blev också ett sätt att pröva på nya digitala samlingsmetoder. Diskussioner på Facebook om coronaläget har sparats som skärmdokument och i den tredje fasen i insamlingen, *Personer i den virtuella verkligheten*, kontaktades personer som i sitt yrke eller övrig verksamhet måste finna nya digitala sätt att nå sin publik, sin kör eller sina elever. Intervjuerna gjordes följaktligen som videomöten och spelades in för att arkiveras.

Inget fenomen har veterligen tidigare dokumenterats av så många organisationer i så många länder samtidigt. Det innebär att forskningen nu har tillgång till ett helt unikt material om hur människan reagerar och agerar i en krissituation. ●

Yrsa Lindqvist är förste arkivarie vid SLS.

Folkhälsan överläter sitt arkiv till SLS

Ett betydande stycke 1900-talshistoria landade hos SLS då Samfundet Folkhälsan för en tid sedan överlät sitt historiska arkiv till sällskapet. Arkivet innehåller tiotusentals dokument från åren 1911–1998 och avspeglar Folkhälsans roll i uppbyggandet av det finländska välfärdssamhället.

– Folkhälsans arkiv är exceptionellt stort och utgör ett mycket viktigt tillskott till det material som vi kan erbjuda forskningen, säger SLS arkivchef Kristina Linnovaara.

Arkivet innehåller bland annat administrativa dokument och handlingar om barn- och ungdomsverksamhet, folkhälsovård, kursverksamhet och kampanjer. Arkivet innehåller också folkhälsoundersökningar från Folkhälsans föregångare, den Florinska kommissionen.

Arkivet blir tillgängligt för forskare från och med årsskiftet.

Personal och barn framför Folkhälsans huvudbyggnad på Topeliusgatan 20 i Helsingfors, 1934. Foto: Folkhälsans arkiv/H. Iffland

Nytt forskningsprogram om vår tids största utmaningar

Pandemier, klimatkrisen, flyttningsrörelser, radikaliserings på nätet med mera ... Vår tid saknar inte stora, omvälvande samhällsutmaningar. Nu vill en grupp stiftelser, fonder och privata finansiärer i Finland och Sverige, däribland SLS, bidra till att öka förståelsen för dessa utmaningar. Därför har de grundat forskningsprogrammet *Framtida utmaningar i Norden – människan, kulturen och samhället*, ett flerårigt program som finansierar humanistisk och samhällsvetenskaplig forskning om stora sociala och kulturella utmaningar i Norden.

Målet med programmet är att ta fram ny kunskap om komplexa frågor och svårösta samhällsutmaningar. De forskningsprojekt som kan få finansiering inom programmet ska vara högst fyraåriga, och den maximala summan för ett projekt är 1 miljon euro. Ansökan öppnar 1.1.2021. Mer info om forskningsprogrammet finns på sls.fi.

Talspråkskorpusen Talko uppdaterades

SLS korpus över den talade svenskan i Finland, Talko, har uppdaterats med mer material. I Talko ingår nu utdrag ur 350 intervjuer eller totalt cirka 110 timmar inspelat material. Det är huvudsakligen intervjuer gjorda under projektet Spara det finlandssvenska talet (2005–2008) som ingår i korpusen.

Talko är ett behändigt verktyg ifall man vill undersöka svenskan som talas i Finland eftersom sökmöjligheterna är mångsidiga. Via korpusökningar kan man få svar på varierande frågor: Vilket uttal av ordet kiosk är vanligast: med k eller med tje? Förekommer *jo* som sägs på inandning i hela språkområdet? Är det skillnad mellan yngre och äldre personer när det gäller användningen av dialektala former på -ase/-asi, till exempel *fiskase* 'fiskandet' och *stedasi* 'städandet'?

Korpusen finns på adressen sls.fi/talko och kräver inloggning. Med en e-postadress från ett universitet kan man logga in automatiskt, medan övriga användare kan ansöka om användarkonto.

Birgitta Eklund-Strang i pension

Den sista september gick arkivarie Birgitta Eklund-Strang vid Samlingarna i Vasa i pension. Eklund-Strang kom till Finlands svenska folkmusikinstitut (FMI) 1986, där hon som en av få anställda arbetade med administration, insamling, utgivning och utåtriktad verksamhet. Sedan folkmusikinstitutet blev en del av SLS har Eklund-Strang fortsatt att ta emot och arkivera material som lämnats in och donerats. Hon har varit ett välkänt ansikte vid alla centrala folkmusikevenemang, där hon fotograferat, filmat, spelat in, sålt utgåvor och informerat om verksamheten.

– Det bästa med mitt jobb har varit att jag fått träffa så många fantastiska människor som velat dela med sig av sin musik, sin sång och sina berättelser: spelmän på evenemang, utövare och informanter som jag dokumenterat och donatorer som jag har fått ta emot material av, säger Eklund-Strang. ●

Foto: Kai Martonen

Nya forskningsprojekt

LÄTT FINLANDSSVENSKA OCH RELIGIÖST LIV I DET MEDELTIDA FINLAND

SLS har beviljat två forskningsprojekt vid Tammerfors universitet en halv miljon euro var. Det ena projektet undersöker behovet av och tillgången till lätt finlandssvenska, alltså en språkform som har ett lättare ordförråd och en enklare uppbyggnad än allmänspråket. Forskarna tar sig an såväl talad och skriven finlandssvenska som finlandssvenskt teckenspråk. Projektledare är Camilla Lindholm, som är professor i nordiska språk.

Det andra projektet undersöker levd religion i Finland under medeltiden, med särskilt fokus på helgonkulten. Genom att analysera kulten kring och interaktionen med helgon som vördades i Finland strävar projektet efter att belysa både allmänuropeiska och lokala kulturdrag i den levda religionen här. Universitetsforskaren i historia Sari Katajala-Peltomaa leder projektet.

Båda projekten engagerar tre forskare utöver projektledarna. Projektiden är 2021–2023.

HUR MINNS DU KALLA KRIGET?

Efter andra världskriget delade järnridån Europa i öst och väst. Världsläget var tidvis spänt, upprustning och politiska motsättningar vardag. Tidsperioden som går under namnet kalla kriget upphörde först med Berlinmurens fall 1989.

Polariseringen i öst och väst påverkade inte enbart världspolitiken utan återspeglades också inom kultur, idrott, vetenskap och konst. Medborgarnas rörlighet över statsgränserna var begränsad. Finland balanserade mellan öst och väst och stod bland annat värd för KSSE-mötet (ETYK) 1975 som samlade statsmän från hela världen. Det sägs att det då var så varmt i Helsingfors att till och med asfalten smälte.

Vilka är dina minnen av kalla kriget? Skriv och berätta. Insamlingen är initierad av bitr. prof. Antero Holmila, Jyväskylä universitet, och görs i samarbete med Finska Litteratursällskapet. Du kan delta på adressen lyyti.fi/kallakriget, sända din berättelse till yrsa.lindqvist@sls.fi eller per post till Svenska litteratursällskapet: "Kalla kriget", PB 158, 00171 Helsingfors. Insamlingen pågår till och med 15.1.2021.

Kontakta förste arkivarie yrsa.lindqvist@sls.fi för mer information.

En inspirerande resa

Konstnären Mathilda Rotkirch gjorde 1840–1841 en lång bildnings- och kulturresa till kontinenten. Hennes reseberättelse finns bevarad i ord och bild i SLS arkiv.

I maj 1840 åkte den då 26-åriga Rotkirch (1813–1842) med sin småkusin och hennes man på en årslång resa till Tyskland, Schweiz, Italien och Frankrike. Med sig hade hon en journal och en skissbok, i vilka hon dokumenterade sina reseintryck. Rotkirch skriver om musei- och operabesök, sevärdheter och natursköna platser, och i skissboken tecknar hon vyer hon tilltalats av och människor hon mött. Kopior av tavlor i Louvren blev tyvärr hennes sista verk. Hennes konstnär-

bana avbröts i förtid, då hon i januari 1842 avled i lungsot.

En digitaliserad version av journalen och skissboken finns på sls.finna.fi. En utskriven version av journalen ingår i Jouni Kuurnes bok *Mathilda Rotkirch. Konstnärinna och resenär*, som SLS gav ut 2002. ●

Sanna Jylhä är arkivarie på SLS.

Elina Oinas

När finlandssvenskar möter nya "andra"

ÄR FINLANDSSVENSKAR ETT FOLK, en nation eller en språkgrupp? Detta frågade sig den finländska sociologins stora man, professor Erik Allardt, 1981 i boken *Språkgränser och samhällsstruktur: finlandssvenskarna i ett jämförande perspektiv*. Professor Allardt gick bort i en hög ålder tidigare i höst och hans minne har hedrats runtom i världen.

Man kan lugnt säga att Allardts inflytande på de finländska samhällsvetenskapernas utveckling är mer betydande än någon annans under hela förra seklet. Hans berömda sätt att betrakta individen i samhället – "att ha, att älska, att vara" – beaktar på ett balanserat sätt människans hela tillvaro i den då rätt nya välfärdsstaten. Ansatsen kom att karaktärisera hur den nordiska sociologin uppfattades i världen.

Allardt moderniserade sättet att arbeta samhällsvetenskapligt. Hans forskning om finlandssvenskarna är ett typiskt exempel på hans sätt att ställa frågor, söka svar med olika metoder och inte lita på romantiserande myter.

Frågan om det finlandssvenska folket bekymrade även dem som grundade Svenska folkpartiet 1906. Så länge en idé om finlandssvenskhet har funnits har det också frågats *hurdana* finlandssvenskarna är. Allardts svar redan för 40 år sedan var att olikheterna bland dem som talar svenska är stora, och likheterna till den finska befolkningen likaså. Frågan får inte ett entydigt svar. Själva frågan måste revideras, påstår vi som just har inlett arbetet med forskningsprojektet *Svenskfinlands nya konturer – identitet och solidaritet i möten med nya "andra"* (SIDA).

Trots Allardts enorma betydelse – eller snarare just på grund av den – är det viktigt att fråga om någonting har hänt sedan hans aktiva år, både i samhällen och inom sociologin. Samhällen är i dag globaliserade på sätt som man inte hade kunnat ana på 1980-talet. Den globala och individualistiska kulturen ifrågasätter betydelsen av det som brukade kallas "härbomst". Samtidigt är det viktigt att fråga om konturerna varit så tydliga ens i en historisk betraktelse.

I våra empiriska delprojekt studeras flyktingars och nyinflyttades möten med finlandssvenskhet, mångkulturalism hos äldre, så att säga kosmopolitiskt inriktade finlandssvenskar, antirasistisk och feministisk aktivism på svenska samt samarbetsprojekt i Afrika. Vi är särskilt intresserade av positiv öppenhet, solidaritet och relationell självförståelse. I dagens samhällsklimat är det speciellt viktigt att lyfta fram identitetsskapande solidaritet.

Vi undrar, med Allardt, hur finlandssvenskarna har, älskar och är i dag. Utgående från hans klassiska verk siktar vi på skiftande konturer, skuggor och ljus, utan att stabilisera ens "vara". I projektet SIDA ger det bestående rum åt det flyktiga och relationella i tillvaron. ●

"Den globala och individualistiska kulturen ifrågasätter betydelsen av det som brukade kallas 'härbomst'. Samtidigt är det viktigt att fråga om konturerna varit så tydliga ens i en historisk betraktelse."

Elina Oinas är professor i sociologi vid Svenska social- och kommunalhögskolan vid Helsingfors universitet. Hon leder forskningsprojektet *Svenskfinlands nya konturer – identitet och solidaritet i möten med nya "andra"*. Det treåriga projektet finansieras av SLS. Foto: Linda Tammisto/Helsingfors universitet

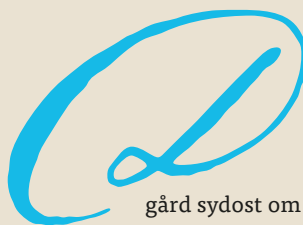

UNIK HUSHÅLLSBOK

om kvinnornas arbete på herrgårdarna

Herrgårdsfrun Barbro Hästeskos recept och hushållstips från 1700-talet kastar ljus över en tidsperiod då man ofta fick klara sig utan läkarhjälp och tog till vara allt som gick att äta. Nyutgivna Hushållsbok för Stensböle gård beskriver indirekt också tidigare kvinnogenerationers kunskap och flit.

Text: Peik Henrichson

EN FLOTTA Hushållsbok för Stensböle gård. Recept råd och huskurer från 1700-talet, komplett med kommentarer och illustrationer, baserar sig på **Barbro Christina Hästesko-Fortunas** (1698–1771) handskrivna receptsamling från Stensböle gård sydost om Borgå. För de nytagna fotografierna står **Katja Hagelstam**.

Det som fascinerade verkets utgivare **Märtha Norrback** i den ursprungliga receptsamlingen var att den erbjöd ett titthål in i kvinnornas vardagsliv på de östnyländska adelssläkternas herrgårdar. Hushållsboken handlar mest om matlagning, och kanske allra mest om bakning, även om det också finns nyttiga tips om till exempel fläckborttagning.

– Recepten är varierande med mycket kött, fisk och vilt, men är kanske mer anpassade för fest än vardag. Till vardags åt man ju ofta enklare livsmedel som rovor och bröd.

– Tipsen om hur man färgar garn och tyg var viktiga, också för att man på 1700-talet ansträngde sig för att utveckla inhemska färgämnen för att minska behovet av importerade färger. De råden tror jag också kunde intressera moderna människor, säger Norrback.

Däremot har moderna kylskåp kanske gjort Hästeskos konserveringsråd mindre intressanta för dagens människor.

– Den tidens konserveringsmetoder påverkade råvarorna som förmodligen var ganska salta. Konserveringen var viktig då livsmedlen skulle förvaras länge. Herrgårdsfrun ansvarade för att de togs till vara och förvarades rätt så att förråden räckte hela året.

Recept för flera generationer

Märtha Norrbacks medskribent som artikelförfattare, historikern **Johanna Ilmakunnas** har bidragit med ett örnperspektiv på Hästeskos receptsamling och arbetsfördelningen på herrgårdarna.

– Ilmakunnas har fäst sig vid att receptsamlingarna ofta har använts av flera generationer och därmed bidragit till traditionsöverföringen som var en central del av adelskulturen, annars skulle anteckningarna knappast ha bevarats.

De flesta recepten från Stensböle gård är skrivna med samma handstil, trots att även nyare handstilar förekommer, vilket tyder på att flera personer varit inblandade. Senare generationer har alltså kompletterat anteckningarna utifrån sina egna praktiska erfarenheter och behov.

– Det som vid starten förvånade mig var att en stor del av texten verkligen var skriven av Barbro Hästeskos make, **Johan Wentzel Rotkirch** (1699–1758), som hon i en anteckning på första sidan kallade "min goa vän". I början var jag lite benägen att ifrågasätta hans roll, men fann sedan andra motsvarande exempel på manliga författare, och kom snart till insikt om att det mesta verkligen är nedskrivet av maken, säger Märtha Norrback.

– Att kalla sin make "min goda vän" sammanhänger med 1700-talets vänskapskultur där man ofta betraktade gemålen som en god vän.

Flexibel arbetsfördelning

För den som vill placera hushållsboken i ett större litterärt sammanhang beskrivs också de idéer och verk som präglade 1700-talets syn på mat, medicinalväxter och hushållslära i boken.

Bland de mer praktiskt inriktade verken kan godsägaren **Reinerus Broocmans** (1677–1738) *En fullständig swensk hushållsbok* knappast kringgås. Broocmans verk innehöll ändå långt fler värderingar och filosofiska resonemang än Barbro Hästeskos hushållsbok, exempelvis hur man ska förhålla sig till tjänstefolket i olika situationer. Men även i Hästeskos receptbok kan man mellan raderna få en uppfattning om vardagslivet på de östnyländska herrgårdarna där alla hade sina bestämda roller.

– Visst fanns det en klar hierarki på gårdarna, men man ska inte stirra sig blind på den, säger Märtha Norrback. Kvinnorna fick jobba hårt rent fysiskt för att ta hand om boskapen och ta till vara det som gick att äta. Ingen åkte snålskjuts och vid behov överskred man också könsgränserna.

Den mest berömda och spridda kokboken från 1700-talet är **Cajsa Wargs** (1703–1769) *Hjelpreda i*

1700-talets kokkonst ur nytt perspektiv. Foto: Katja Hagelstam

Stensböle gård i Borgå. Foto: Guggu Wasenius

Hushållsbokens utgivare Märtha Norrback.

Hushållningen för Unga Fruentimber som gavs ut i fjorton upplagor, och översattes till tyska, danska och estniska.

Läkemedelsörter

Man hade vid den här tiden ingen klar uppfattning om vad som orsakade eller botade sjukdomar, vilket också avspeglas i hushållsboken. Inhemska örter användes flitigt för olika ändamål, och ofta hade herrgårdarna ett eget hemapotek eftersom mediciner inte fanns att köpa på samma sätt som senare.

– Hushållsbokens råd gällande sjukdomar och krämpor gjorde kanske det största intrycket på mig, säger Märtha Norrback. Den tidens stora plågor som pesten, tandvärk och olika matsmältningsproblem syns tydligt, och det fanns en lång erfarenhet av att olika symtom kunde lindras fastän man kanske inte kom åt själva orsaken till sjukdomarna. Ett antal huskurer bland recepten gäller kvinnohälsa och barnafödande, som var en riskfylld tilldragsel även för en högreståndskvinna.

En annan detalj som fascinerade Märtha Norrback var hur fördomsfritt människor på 1700-talet kombinerade salta och söta livsmedel, och hur fantasieggande namn man gav vissa rätter.

– I dag stöter man knappast på exempelvis en njurkaka med söta ingredienser. Inte heller känner vi till trekantiga korvar, befellamo (*Beuf à la mode*) eller snömos.

– Men det fanns också sådant som knappast lockar till närmare bekantskap som pastej av blöt fisk, oxmule eller vinmaskar.

Språket på 1700-talet

De omfattande kommentarerna i slutet av *Hushållsbok för Stensböle gård* pekar också på ett digert detektivarbete för att reda ut och göra företeelser och begrepp från 1700-talet begripliga. Som läsare kan man knappast heller undgå att notera språkdräkten. Språket och stilistiken kommenteras i ett eget kapitel, trots att boken inte är en textkritisk utgåva.

– Jag ville bevara så mycket som möjligt av den tidens grammatik och böjningsformer, och ge en uppfattning om hur människorna på 1700-talet mötte den här texten. Däremot har jag moderniserat stavningen.

Boken innehåller också flera illustrationer från olika tidsperioder. Gamla handskrifter visas i originalform, och i de vackra fotografierna från Stensböle gård har man inte försökt dölja att gården har utvecklats sedan 1700-talet.

– Vi kom till att vi inte ska undanhålla att exempelvis köket har moderniserats gällande färger och utrustning på 1960-talet. Olika avlagringar visar ju att det också skett en ständig utveckling på herrgårdarna, säger Märtha Norrback.

– I själva verket gick herrgårdarna på 1700-talet ofta i täten för utvecklingen när det gällde att ta i bruk ny teknik eller nya livsmedel, såsom potatisen. ●

Stensböle gård i Borgå

Stensböle gård donerades till SLS av Gunvor Wallensköld-Rotkirch 1990. Barbro Hästeskos handskrivna hushållsbok kan läsas på SLS egen vy på portalen Finna, [sls.finna.fi](https://finna.fi).

Författarna Ulrika Hansson (t.v.) och Michaela von Kügelgen fick båda tänka om när coronapandemin påverkade deras boklanseringar och planerade uppträdanden.

BOKÅRET som torkade in

Det litterära året 2020 blev inte som någon planerat. Det ordnades inga fysiska bokmässor, knappt några författarträffar. Coronapandemin krävde en stor dos nytänk inom förlagsbranschen, skriver författaren och journalisten Michaela von Kügelgen, vars eget boksläpp blev helt annorlunda än hon tänkt sig.

Text: Michaela von Kügelgen

ANDRA VECKAN I MARS insåg jag att det inte kommer att bli någon releasefest för min andra roman *Nationen*. Det var en fest som jag hade planerat i flera år. Jag hade bokat Nylands Nation i Helsingfors, tänkt sälja minst hundra böcker och feta natten

lång på ett trångt dansgolv.

Det blev inte av. Precis som mycket annat i år.

Senare under våren blev det klart att det inte skulle bli någon bokmässan i Göteborg och i augusti ställdes också Helsingfors bokmässan om till en virtuell mässan.

Min egen releasefest flyttade till videotjänsten Zoom, och trots att det var jätteroligt var det inte alls samma sak.

Lycka och besvikelse

Mest ömmar jag för årets debutanter som blivit utan fester, så jag blir väldigt glad när jag ringer upp **Ulrika Hansson** som i höst debuterade med *Jaktlaget* på Schildts & Söderströms. Hon hade sin bokrelease på biblioteket i Terjärv, där hon är uppväxt.

– Jag hade turen att kunna ha en releasefest, men många fester har torkat in. Det är jätteledsamt, säger Hansson.

För henne har debutanthösten blivit en salig blandning av lycka över att få debutera och besvikelse över allt det uteblivna.

– Man slås förstås av en harm över att det inte blev mässor och andra möten ansikte mot ansikte. Jag har ändå landat i att försöka göra det bästa av läget, men man behöver inte vara hurtig hela tiden.

För mig själv har coronaåret blivit en pågående prövning för mitt optimistiska sinnelag. Jag flyttade fram releasefesten, men fick ställa in den igen. Jag börjar vara trött på att inget blir av.

Samtidigt är jag tacksam över att jag skriver böcker och inte till exempel är skådespelare eller musiker. Där är läget ännu värre. En bok är utmärkt sällskap om man ska isolera sig och inte träffa folk.

Också siffrorna visar att bokförsäljningen har gått förvånansvärt bra i Svenskfinland i år – men mycket av försäljningen har flyttat ut på webben. Året har varit tufft för många små bokhandlar.

Virtuellt finlandssvenskt bokjippo

För SLS marknadsföringschef **Agneta Rahikainen** har året varit märkligt. Hon har i över femton år haft hand om det finlandssvenska programmet både på bokmässan i Göteborg och på bokmässan i Helsingfors, som hålls i september respektive oktober.

– I ett ganska tidigt skede blev det klart att Göteborgs bokmässan blir digital. De signalerade också tydligt att de fokuserar på litteratur i Sverige, så den finlandssvenska närvaron föll i stort sett bort, berättar Rahikainen.

Däremot var turerna kring Helsingfors bokmässan otydligare. Beslutet att ställa om till en digital mässan kom först den 20 augusti – alltså två månader innan själva mässan skulle äga rum.

Också programmet bantades ner ordentligt. På Helsingfors bokmässan ordnas vanligtvis 150 program på

”Helsingfors bokmässan har varit hjärtat i bokvärlden för mig. Jag kan nog känna besvikelse över att jag inte fick vara där och träffa människor.”

Ulrika Hansson

svenska, men under den digitala Helsingforsmässan streamades endast 16 samtal på svenska.

– Vi hade planerat hela mässan i vanlig ordning, samtidigt som vi sedan våren varit tvungna att tänka på både plan A och plan B, säger Rahikainen.

En fråga hängde ständigt med: Vad händer om mässan ställs in, vad kan vi göra i stället?

Svaret på frågan blev ett virtuellt finlandssvenskt litteraturevenemang, Bokström. I skrivande stund är planen att ordna Bokström den första helgen i december och streama författarsamtal från SLS lokaler på Riddaregatan i Helsingfors.

– Bokström räddar förhoppningsvis situationen lite grann för författare och utgivare. Och också för frilansare som bokades till Helsingfors bokmässan som moderatorer. Nu får de en ny chans till jobb, säger Rahikainen.

Trots att alla dessa ansträngningar och nya idéer gjorde författaren i mig glad kan jag inte låta bli att tänka på att det ändå inte blir som vanligt. Också Rahikainen håller med.

– Ett livestreamat program är givetvis inte samma sak som att besöka en bokmessa. Mässorna har en enormt viktig social funktion, tänk på alla spontana möten, impulsköp som görs och alla böcker som signeras, säger hon.

Bokström omfattar 60 scenprogram, men med lite annan vinkling än mässorna brukar ha.

– Jag uppmanade förlagen att tänka på teman. Bokström ska skapa intressanta möten mellan människor som annars inte hade pratat om samma saker – och därmed ett mer spännande program än vad en vanlig bokmessa brukar erbjuda.

Kreativa lösningar

Om man ska hitta något positivt i coronaeländet är det alla kreativa lösningar som uppstått.

Förlagen lockar med nya bokpoddar, virtuella samtal och hemleveranser. Också författarna har tänkt om. Till exempel **Axel Åhman** cyklade under sommaren från Vörå till Molpe tillsammans med författarkollegan **Alfred Backa** – med packningen full av böcker, naturligtvis. Även jag har cyklat runt i Helsingfors med böcker i väskan för att kunna erbjuda dem direkt till intresserade köpare.

Ulrika Hansson poängterar att det nu har dykt upp alternativ som man inte hittills använt sig av.

– Vissa digitala och virtuella satsningar kanske blir bestående och vi hittar nya forum. Det kan vara en positiv sak, säger hon.

Själv är hon mest besviken över att det inte blev någon bokmessa i Helsingfors. Eftersom Hansson jobbar på Kyrkpressen och Fontana Media har hon i flera år jobbat på mässan med bokförsäljning och intervjuer.

– Helsingfors bokmässan har varit hjärtat i bokvärlden för mig. Jag kan nog känna besvikelse över att jag inte fick vara där och träffa människor. Och förstås hade det varit roligt att vara på mässan och bli intervjuad när man en gång klämmer ur sig en roman.

Det är något jag verkligen kan hålla med om. I väntan på bättre tider får vi fortsätta mötas virtuellt och på boksidorna. ●

Marknadsföringschef Agneta Rahikainen på SLS såg hela sin arbetsbild och alla höstens planer falla samman när coronapandemin slog till i våras. Hon bet ihop och jobbade i stället fram nya koncept för att marknadsföra böcker.

BIG DATA

VISAR HUR NYHETER SPRIDITS ÖVER ÖSTERSJÖN

Sex miljoner digitaliserade tidningssidor och en superdator ger unika möjligheter att studera hur information har spridits mellan Finland och Sverige. En grupp historiker undersöker hur pressen fungerade som kulturförmedlare mellan de båda länderna 1771–1918. Deras projekt finansieras av SLS.

Text: Nina Edgren-Henrichson

DE DIGITALISERADE TIDNINGSDATABASERNA i Finland och Sverige är guldgruvor för historieforskningen, men hittills har materialen använts var för sig. Nu pågår ett projekt som sammanför dem. Tack vare det kan forskarna undersöka informationsflödet och kulturutbytet mellan länderna på ett helt nytt sätt.

Projektet *Informationsflöden över Östersjön. Den svenskspråkiga pressen som kulturförmedlare 1771–1918* utreder hur nyheter spreds geografiskt över Sverige och Finland och hur texter flöt genom tiden för att återanvändas långt efter att de ursprungligen publicerats. Under 1700- och 1800-talet fanns det ingen lagstiftning om upphovsrätt, vilket innebar att tidningarna fritt kunde kopiera varandras texter. Det gemensamma svenska språket gjorde det möjligt för dem att återanvända texter också kors och tvärs över Östersjön.

Unikt digitalt material

Projektledaren **Hannu Salmi**, som är kulturhistoriker och akademiprofessor vid Åbo universitet, berättar att idén till projektet föddes ur de möjligheter *big data* och de nya digitala metoderna inom den humanistiska forskningen ger.

– Det är möjligt att identifiera överlappningar i enorma datamaterial, det vill säga se om samma textsnitt har använts i olika tidningar och under olika tider, förklarar han. Så tanken föddes: tänk om det var möjligt att föra samman det finska och det svenska materialet för att se hur mycket överlappningar det finns i dem.

Det är första gången som tidningsmaterial från två länder sammanförs på det här sättet. Materialet består för Finlands del av de svenskspråkiga tidningarna och tidskrifterna i Nationalbibliotekets digitala tidningsarkiv och för Sveriges del av digitaliserade dagstidningar i Kungliga bibliotekets databas samt digitala tidningar och tidskrifter i Språkbanken. Sammanlagt är det fråga om tre miljoner tidningssidor från Finland och tre miljoner sidor från Sverige.

– Materialet från Finland är komplett. Varje nummer av alla svenskspråkiga tidningar och tidskrifter som utkom i Finland 1771–1918 är med. I Sverige är det

Hannu Salmi. Foto: Hanna Oksanen/Åbo universitet

digitaliserade materialet inte så heltäckande, eftersom det utkommit betydligt fler tidningar och tidskrifter där, men det är representativt. Hur som helst ger det svenskspråkiga pressmaterialet i Finland och Sverige en unik helhetsbild av hur informationen spreds.

Startåret 1771 kommer sig av att den första tidningen i Finland, *Tidningar utgifne af et Sällskap i Åbo*, började ges ut det året; i Sverige utkom den första tidningen redan på 1640-talet. Slutåret 1918 är det sista från vilket det finns fritt tillgängliga digitala tidningar i båda länderna. Detta med fri tillgänglighet är viktigt för projektet, eftersom den databas som projektet bygger upp ska öppnas för vem som helst att botanisera i redan hösten 2021. Projektforskarna hoppas att också andra forskare ska använda materialet.

Superdator processar sex miljoner tidningssidor

Projektet startade i januari 2020 och i det första skedet sammanfördes de digitaliserade materialen från Sverige och Finland. På grund av coronapandemin fördröjdes arbetet, men i oktober var det klart.

– Det tog några veckor att ladda upp materialet, men nu är det här hos oss. Vi har fått materialet från Sverige och Finland till ett och samma ställe och kan nu börja bygga upp databasen.

Fysiskt finns materialet nu på en server hos CSC, som är de finländska universitetens gemensamma IT-central. Där finns också de superdatorer som krävs för att forskarna ska kunna undersöka materialet.

– Vi har en helhet på cirka sex miljoner sidor, där varje sida ska speglas mot alla andra för att vi ska kunna se överlappningarna, och det förutsätter en superdator. Den här operationen tar också några veckor.

”Det är en ytterst sporrande utgångspunkt för forskning att få göra någonting som ingen annan gjort förut.”

Programvaran som används är ursprungligen skapad för att identifiera dna- och proteinsekvenser. Datavetaren och forskaren **Aleksi Vesanto** vid Åbo universitet har modifierat programvaran så att den känner igen textsekvenser, och han förbehandlar och kodar dessutom materialet innan det processas.

Nyhet om dansk bedragare vida spridd

När datakörningen identifierat texter som förekommer i flera olika tidningar bildas det kluster av alla förekomster av samma textstycke. De här klustren placeras i databasen och efter det kan materialet filtreras på olika sätt och analyseras.

– Vi gjorde en testdatabas och i den var den mest spridda nyheten en som handlade om en dansk bedragares undermedicin, som man gjorde reklam för mycket brett i den svenskspråkiga pressen i Finland och i Sverige. Också berättelsen om när han åkte fast i Malmö spreds i pressen.

Nyheten om den danske skojaran tangerar konsumtionskultur, ett av de teman som projektet ska undersöka närmare. Andra teman är teknologi, Sverige som förebild eller hotbild i Finland samt regionalitet, det vill säga om det finns regionala skillnader i hur information spreds och om här skedde förändringar under de 150 år som projektet undersöker.

Hannu Salmi är entusiastisk över att få fördjupa sig i textmassorna:

– Det är en ytterst sporrande utgångspunkt för forskning att få göra någonting som ingen annan gjort förut. Speciellt intressant blir projektet av att det under största delen av vår undersökningsperiod gick en riksgrens genom språkområdet och att censurförhållandena var olika på vardera sidan av gränsen. ●

Projektet är förlagt till Åbo universitet och samlar forskare från fyra universitet i Finland och Sverige: akademiprofessor Hannu Salmi (Åbo universitet, projektledare), FD Erik Edoff (Umeå universitet), docent Johan Jarlbrink (Umeå universitet), professor Patrik Lundell (Örebro universitet), FD Jani Marjanen (Helsingfors universitet), docent Petri Paju (Åbo universitet) och FD Heli Rantala (Åbo universitet).

”FÖR NÄR- VARANDE LIGGER FILERNA I MOLNET”

En stor del av det arkivmaterial som i dag uppstår hos författare är digitalt, även om papper och penna fortfarande är en del av arbetsprocessen. Det visar en kartläggning som SLS gjort tillsammans med Finska Litteratursällskapet (SKS).

”Har förlorat material i och med att datorerna kraschat.”

”Böckerna står på hyllan, resten har jag inte så noga reda på.”

SLS OCH SKS har genom enkäter utrett vilka digitala material som uppkommer hos författare och hur de arbetar, sparar och arkiverar sina manuskript och andra privata handlingar som foton och brev. Den första enkäten om författares digitala handlingar skickades ut till medlemmarna i Finlands svenska författareförening och Finlands författarförbund (Suomen Kirjailijaliitto) 2015 och undersökningen upprepades 2020. Den första enkäten fick 85 svar och den andra 26 svar av författare som skriver prosa, dramatik, lyrik, facklitteratur, biografier, kolumner, essäer och bloggar. De äldsta svararna i båda enkäterna är födda på 1920-talet och de yngsta på 1980-talet, flest svar kom från författare födda på 1960-talet.

Förändrad arbetsprocess

I enkäten från i år fick författarna svara på frågor om vilka apparater, operativsystem, ordbehandlare, program och applikationer de använder, och hur de hantearar, organiserar, namnger, sparar och säkerhetskopierar sina filer. Vi frågade också om vilka format de använder för text, bild, ljud och videoinspelningar och vilken slags beskrivande information som då läggs till filerna. Vi ville dessutom veta hur många e-postadresser för-

fattarna använder, ifall e-posten arkiveras samt vilka sociala medier de använder och om de sparar innehållet.

Det finns inte så stora skillnader i enkätsvaren om man jämför årets svar med svaren från 2015. Det framkommer till exempel att författarna växlar mellan olika apparater medan de arbetar. De flesta använder bärbar dator eller bordsdator, men även pekplatta och mobiltelefon fungerar som arbetsverktyg. Majoriteten bearbetar texten parallellt med traditionella och digitala verktyg under skrivprocessen. Utskrifter tas för genomgång, ändringar och kompletteringar tillförs för hand för att sedan få sin slutliga form på datorn.

E-post och material på webben

Fotografier och videomaterial sparas i dag digitalt och korrespondensen är nästan helt elektronisk. Enligt svaren finns många författares korrespondens på fler än ett e-postkonto och de flesta sparar den inte på något speciellt sätt. Ett fåtal tar utskrifter på viktig e-post. Utifrån enkätsvaren ser det ut som att enbart en bråkdel av författarnas korrespondens från i dag kommer att sparas i arkiven.

Författarna som svarade på enkäten är aktiva på sociala medier och nästan hälften har egna webbplatser eller författarsidor. Däremot tas det innehåll som läggs

”Är tyvärr dålig på
att arkivera e-post.”

”Arbetar också med
skrivmaskin och
vanlig penna.”

”Är digital
analfabet.”

ut sällan till vara, utan man litar på att det finns kvar på webben också i framtiden. En fjärdedel av svararna har eller har haft en eller flera bloggar. Recensioner, intervjuer, blogginlägg och annan respons på författarnas verk som finns på webben sparas inte lika metodiskt som liknande material som finns till pappers.

Handskrivna dagböcker och klippböcker finns fortfarande i pappersformat. Många författare uppger även att de tar utskrifter av sina manuskript, eftersom det upplevs som osäkert att enbart förvara dem elektroniskt.

Aktiva åtgärder krävs

Förvaringssätten varierar bland författarna. Text-, bild-, ljud- och videofiler sparas på usb-minnen, minneskort, externa hårddiskor, i e-posten och i molntjänster. Många sparar sitt arbete systematiskt, men säkerhetskopieringen är ofta oregelbunden. I undersökningen framkommer att det i författarnas skrymslen finns elektroniskt material från 1980-talet och framåt. Äldre material finns på bland annat disketter och cd-skivor, men även på gamla datorers hårddiskor. Förvaringen av äldre material försvåras av att lagringsmedium, program och filformat snabbt föråldras. Livslängden för disketter, cd-skivor och minneskort är kort, i bästa

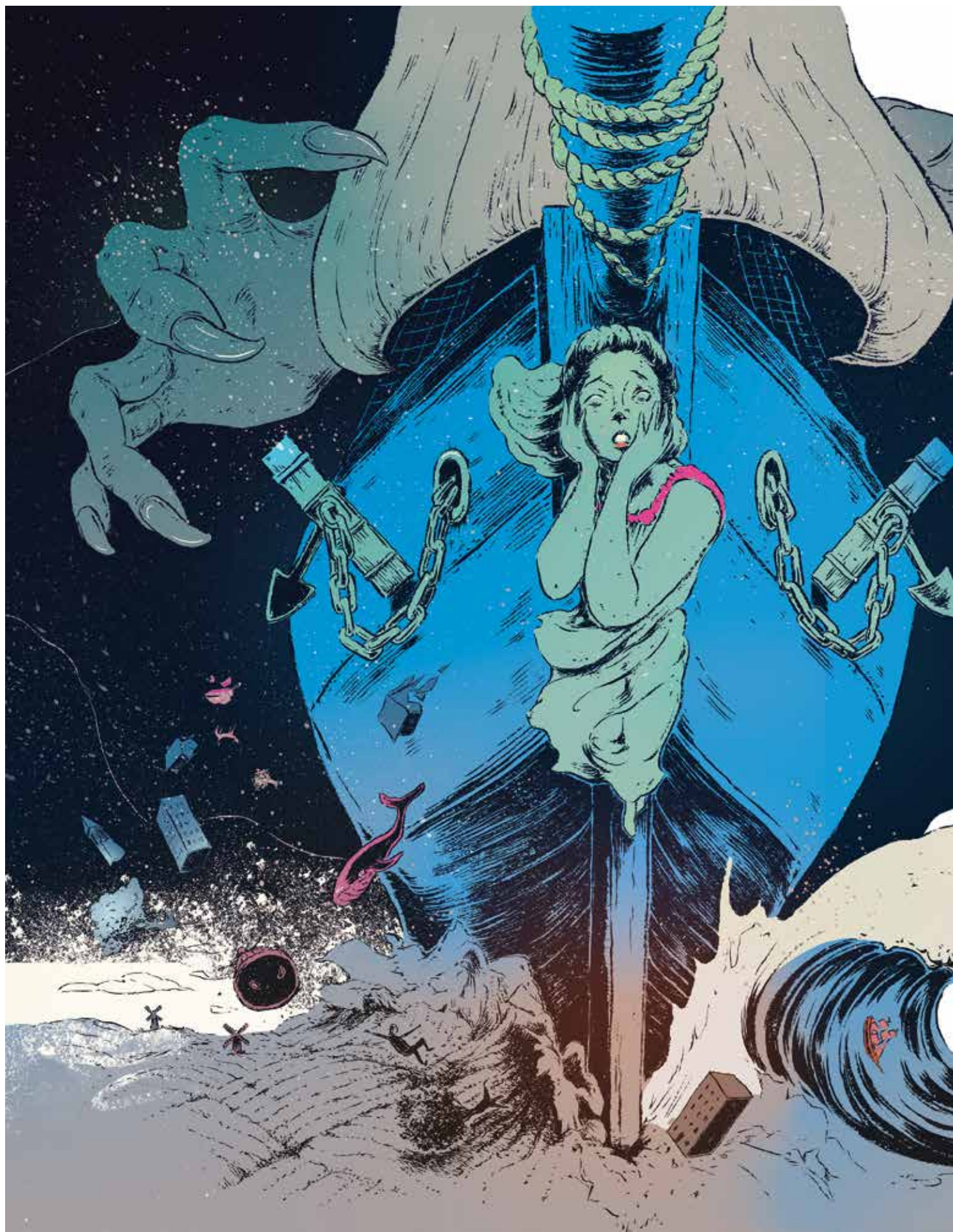
fall kan de hålla något årtionde om de förvaras rätt. Risken är dock att innehållet inte kan återskapas och går förlorat.

Det krävs aktiva åtgärder för att stora delar av detta digitala kulturarv inte ska försvinna. I praktiken innebär det att innehållet från föråldrade lagringsmedier måste överföras till ett beständigare format som är både läsbart och användbart. Att förse mappar och filer med uppgifter om innehållet, personer, plats och tid hjälper att tolka och organisera materialet i framtiden.

Enligt responsen från författarna var enkäten om digitala handlingar tankeväckande och fungerade som en välkommen påminnelse om att mer medvetet tänka på hur de ska spara handlingar för framtiden. Så här skriver en författare: ”Order gällande arkivering skulle åtminstone hjälpa mig. Det är så lätt att vara vårdslös.” Order kan arkiven inte ge, men vi har utarbetat råd och anvisningar om arkivering av digitalt material och svarar gärna på praktiska frågor. ●

Maria Miinalainen är arkivarie på SLS.

Kontakta
SLS arkiv per e-post
arkivet@sls.fi, telefon
(09) 618 77 230 (Helsingfors)
och (06) 319 56 00 (Vasa)
eller via vår chatt på
sls.finna.fi.

Ny dynamik i klassiska barnsagor

När Ninni Kairisalo fick i uppdrag att göra grafiska nytolkningar av Topelius sagor inledde hon en spännande färd genom olika tidevarv. Nu har hon på ett lekfullt sätt flyttat sagorna från 1800-talet närmare vår tid.

Text: Peik Henrichson

ZACHARIAS TOPELIUS (1818–1898) barnsagor är för många läsare starkt förknippade med kända illustrationer av exempelvis **Rudolf Koivu**, **Venny Soldan-Brofeldt** eller **Albert Engström**. Ändå tvekade illustratören **Ninni Kairisalo** aldrig när SLS erbjöd henne möjligheten att skapa nya illustrationer för samlingen *Sagor i urval*.

I boken presenteras nitton originalverk med en varsamt moderniserad stavning och ordförklaringar. Barnlitteraturexperten **Olle Widhe** står för en kort inledning.

– En stor del av sagorna var bekanta från min barndom, eftersom min mamma ofta högläste Topelius för mig, säger Kairisalo. Och jag hade som vuxen noterat att det utomlands gjorts grafiska nytolkningar av flera klassiska verk, så visst blev jag genast intresserad av uppdraget.

Lasse liten, Refanut, Hallonmasken och Sov du lilla videung hör till de barnsagor och -visor som många säkert känner igen från sin barndom,

men Kairisalo medger att det i samlingen också finns verk som var helt obekanta för henne.

– Järnvägskonduktören och Stenografen är exempel på två verk som jag aldrig hört talas om. De öppnade en ny värld för mig, en inblick i en teknologisk brytningsperiod under 1800-talet.

Research om olika tidsperioder

Ninni Kairisalo gör helst noggranna bakgrundsundersökningar innan hon börjar illustrera. I fallet Järnvägskonduktören var researchen inte helt lätt.

– Hur såg tågkupéerna ut i Finland på 1800-talet? Det är inget man enkelt söker fram på nätet. Eller att en stenografmaskin såg helt annorlunda ut än en skrivmaskin under den epoken.

– De här sagorna var ändå väldigt skojiga att jobba med eftersom karaktärerna var fascinerande och jag stötte på fenomen jag aldrig hade väntat mig, säger Kairisalo. En del kändes så moderna att de också kunde ha placerats i vår egen tid.

Ninni Kairisalo. Foto: privat

”Redan som liten tyckte jag om att studera udda detaljer i olika illustrationer.”

Ett särdrag i Kairisalos bilder är strävan efter det dynamiska vilket blir tydligt i illustrationen av dikten Stenografen. Men bara vetskapen om att stenografi är en teknik för att kunna göra snabba anteckningar behöver ännu inte göra en illustration fartfylld. I Kairisalos illustrationer finns däremot ett schvung som det inte går att ta miste på.

– Ibland försöker jag fånga ett visst dramatiskt ögonblick eller en omvandling för att göra bilden mer dynamisk.

Både modernt och gammaldags

Ett bra exempel på en omvandling finns i Topelius saga Adalminas pärla som till innehållet i mycket påminner om gamla tiders folksagor med prinsessor och feer. I sagan upptäcker Adalmina en helt ny dimension när hon tappar en magisk pärla och ser sin spegelbild.

– Här försökte jag fånga det ögonblick där Adalmina på grund av speglingen av sig själv i sjön kommer till insikt om hurdan hon varit, och tappar sitt höghod.

Trots att det finns en klar tanke bakom alla bilder är Ninni Kairisalo ändå inte så förtjust i att förklara sina bilder i detalj.

– Jag vill mycket hellre höra hur andra människor tolkar mina illustrationer.

Trots att det rör sig om sagor från 1800-talet har Kairisalo lyckats få med detaljer även från vår tid.

I sagan Refanut fastnar ett jättelikt skepp i Öresund, och kungen beordrar sina undersåtar att med dynamit och tekniska hjälpmedel få loss fartyget. Den skarpögda iakttagaren märker ändå att de stora svallvågorna från skeppet inte bara sköljer över gamla stenkyrkor och hus utan också över moderna höghus.

– Ibland har jag försiktigt blandat ihop olika tidsepoker. I illustrationen av Refanut saknas ändå den lilla masken som slutligen lyckas med det som all dynamit i världen inte klarar av, säger Kairisalo. Ursprungligen hade jag tänkt ta med masken, men kom fram till att man kanske inte heller ska försöka förklara för mycket i illustrationerna.

”Mina illustrationer är ju egentligen inte gjorda främst för barn, utan för människor i alla åldrar.”

Sagomoral

Ninni Kairisalos illustrationer innehåller ofta en uppsjö av små detaljer som läsaren kan dröja vid. Det gäller också pärm bilden där element från flera olika sagor samsas och tidvis till och med står i växelverkan med varandra.

– Redan som liten tyckte jag om att studera udda detaljer i olika illustrationer, om det sedan handlade om **Mauri Kunnas** barnböcker eller de exakta kartorna i början av muminböckerna.

Topelius sagor innehåller ibland också en gammaldags sagomoral som kanske saknas i modern barnlitteratur. I sagan om Adalmina kan moralen kretsa kring högmod och ödmjukhet, i Refanut finns girigheten med som tema, och berättelserna om skridskoåkaren och lilla Lasse tangerar båda på olika sätt frågor kring rädsla och mod.

– I Lasse liten har jag igen betonat den lilla drömpojkens mod och gett honom ganska androgyna drag.

Mycket är dessutom på sagors vis överdrivet. Det fanns 10 000 matroser på trolleskeppet Refanut som var så långt att det tog en hel dag för en kråka att flyga från den ena masttoppen till den andra.

– Just de här överdrifterna har fascinerat mig och säkert har de eggat många småbarns fantasi. Men mina illustrationer är ju egentligen inte gjorda främst för barn, utan för människor i alla åldrar. ●

Illustration ur Lasse liten.

Emma Huldén med material ur kvinnoskribentgruppens arkiv i SLS forskarsal i Helsingfors. Arkivet innehåller bland annat protokoll, korrespondens, seminariematerial och fotografier.

Wava Stürmer och kvinnoskribentgruppen uppmärksammade kvinnodagen i Jakobstad 1979. Foto: Barbro Werkmäster. SLS/ Kvinnoskribentgruppens i Österbotten arkiv.

Hitta forskningsidéer i SLS idébank

SLS arkiv består av flera fascinerande samlingar. I idébanken på söktjänsten Finna kan studenter, doktorander, handledare och forskare botanisera bland ämnen och hitta idéer till avhandlingar.

Här finns förslag på enskilda samlingar samt på större temahelheter: brevväxling, dagböcker, fotografier, intervjuer, frågelistsvar och mycket mer. I idébanken kan du också göra egna sökningar och hitta ytterligare material i arkivet.

En del av materialet är digitaliserat, men största delen finns fysiskt i SLS arkiv. Du kan boka tid för att studera materialet närmare, även om du inte har en färdigt uttänkt idé. Våra arkivarier hjälper dig gärna vidare. Kontakta SLS arkiv via chatten på sls.finna.fi, via e-post på arkivet@sls.fi eller per telefon 09 618 77 230.

Kvinnliga författare i Österbotten lyfts ur glömskan

Litteraturkritikerna var inte nådiga när de kritiserade verk av medlemmarna i Kvinnoskribentgruppen i Österbotten. Sedermera har de feministiska pionjärerna fallit i glömska. Emma Huldén skrev sin magisteravhandling om gruppen och frågar sig varför det inte skrivs och talas mer om dem.

Text: Michaela von Kügelgen

KVINNOSKRIBENTGRUPPEN i Österbotten grundades 1978 och verkade till slutet av 1980-talet. Trots att gruppen och dess medlemmar var feministiska föregångare är det få som känner till dem.

Emma Huldén råkte hitta en artikel på webben och blev nyfiken. Den nyfikenheten ledde till att hon skrev sin avhandling, inom det tvärvetenskapliga magisterprogrammet i kultur och kommunikation vid Helsingfors universitet, om gruppen.

– Jag är själv från Österbotten men hade inte hört om någon av de här författarna tidigare så jag blev jätteintresserad, berättar Huldén.

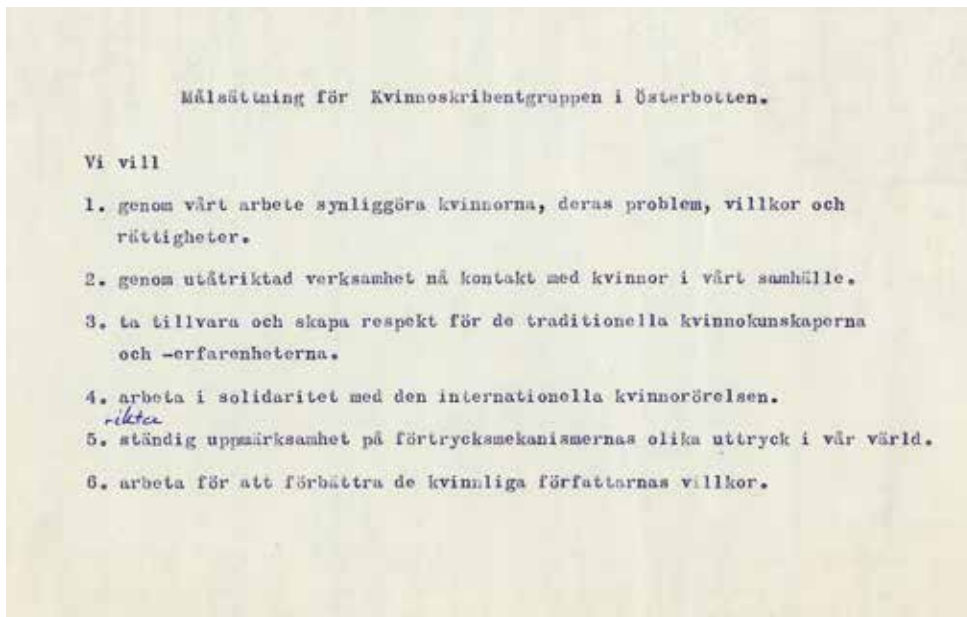
Hon nämner bland annat **Gurli Lindén** som är hemma från Öja, där Huldén själv tillbringat alla sina barndomssomrar. De övriga medlemmarna i gruppen var **Wawa Stürmer**, **Gunnel Högholm**, **Solveig Emtö** och **Anita Wikman**.

Att hitta information om gruppen visade sig vara svårt. När Huldén upptäckte skribentgruppens arkiv på SLS underlättades arbetet en aning.

– Men arkivet är sist och slutligen ganska litet.

För att bredda materialet har Huldén studerat debattartiklar som stöd för sin forskning. Till exempel Anita Wikman lyfte fram skillnaden mellan kvinnliga författare i Österbotten och Helsingfors. Kvinnoskribentgruppen åskådliggjorde den egna kulturen och regionen som motvikt till kulturen i huvudstaden, som annars överskuggade kultursfären. De förenades också av liknande upplevelser; de hade inte gått långa utbildningar, de hade prövat på underbetalda jobb och

Kvinnoskribentgruppens målsättningar visar att medlemmarna, vid sidan om de kvinnliga författarnas situation, också ville lyfta fram feministiska frågor i allmänhet. SLS/Kvinnoskribentgruppen i Österbotten arkiv.

kände till den vardagen, och de hade alla ett brinnande intresse för att göra skillnad i samhället.

En av Huldéns forskningsfrågor handlar om hur kön, den regionala omgivningen och klass har påverkat kvinnornas positionering på litteraturfältet.

– Man har sett ner på österbottenska författare och kallat böckerna för bygdelitteratur, säger Huldén.

Hon beskriver kvinnogruppens litterära stil som vardagsrealism ur kvinnoperspektiv – något som ansågs vara dålig litteratur.

– På den tiden var alla litteraturkritiker män, så kvinnorna hade många faktorer som de kämpade med. Litteraturkritikerna talade om dem som "hemmafruar från Österbotten".

Feminister i små österbottniska byar

Huldén lockades av att det skrivits så lite om kvinnoskribentgruppen trots allt de åstadkom.

– Att vara feminist på den tiden i en liten by i Österbotten har krävt mycket självsäkerhet, säger Huldén.

De ordnade evenemang på kvinnodagen och kämpade för kvinnors rättigheter.

– Det är väldigt fascinerande. I arkivet finns till exempel bilder av protester på kvinnodagen i Jakobstad. Det har säkert inte varit lätt för dem, man skvallrar så mycket i små byar.

Gruppen hade också andra feministiska mål, men först och främst ville de göra det lättare för andra kvinnliga skribenter att verka som författare.

– Trots motgångar har de haft en enorm kämpaglöd.

"Litteraturkritikerna talade om dem som 'hemmafruar från Österbotten'."

De gjorde allt för att bli tagna på allvar som författare, säger Huldén.

Gruppen var också en aktiv aktör på stadens kulturscen. En skrivarstuga i Jakobstad blev centrum för flera författare i regionen.

– I skrivarstugan föddes fröet till förlaget Författarnas Andelslag som grundades som en regional motvikt

till förlagen i Helsingfors – vilket beskriver klyftan mellan landsbygden och Helsingfors, berättar Huldén.

Under gruppens aktiva period var litteraturfältet mycket snävt. Det var män och framför allt författare från södra Finland som fick ta plats. Emma Huldén anser att det skulle vara viktigt att ge kvinnorna den erkänsla de förtjänar.

– Av österbottniska författare lyfter man ofta upp **Gösta Ågren** och **Lars Huldén**, men man har kanske lite glömt de här kvinnorna. Jag vet inte varför man alltid lyfter upp män. Jag önskar att flera blir inspirerade att skriva om dessa kvinnor som hamnat i skymundan. ●

Kvinnoskribentgruppens i Österbotten arkiv

Arkivet (SLSA 1218) består av protokoll, seminariematerial, korrespondens, en lägerdagbok, medlemslistor och andra handlingar som anknyter till gruppens verksamhet samt 25 fotografier, sammanlagt 0,08 hyllmeter. Arkivet omfattar perioden 1978–2004 och är tillgängligt i SLS forskarsal i Helsingfors.

DU Både du och ni väcker känslor

Det kan vara artigt med både du och ni – det beror på vem man pratar med. SLS insamling om duande och niande väckte mycket engagemang bland dem som svarade. Den stora majoriteten är enig: det är du som gäller. Niandet har ändå inte försvunnit och ett ”nytt niande” är på väg in.

Text: Michaela von Kügelgen

RUNT 250 SVAR med bra argument och nya infallsvinklar. Det blev resultatet av SLS frågelista om duande och niande som lanserades i december 2019 på initiativ av professor **Camilla Wide** vid Åbo universitet. Hon jobbar i ett svensk-finskt forskningsprogram som forskar i kommunikativa mönster i Sverige och Finland.

För Wide har det varit en lyx att dyka ner i det digra materialet som delvis bekräftar teser som hon hade, men också bjuder på en del överraskningar – bland annat att duandet väger tyngre för de flesta.

– Det är en klar majoritet som prioriterar duandet, men niandet finns kvar. Niandet är en hövlighetsstrategi men samtidigt väcker det också negativa känslor hos en del. Om man niar kommer inte alla att tycka att det är positivt.

"Jag önskar att yngre personer någon dag skulle nia mig men förväntar mig inte att det ska hända ännu under de kommande 20 åren."

Man född 1990

Engagemanget som frågelistan genererade visar att det här är en fråga som väcker känslor oberoende av ålder. De yngsta svarandena är i tjugårsåldern, de äldsta över nittio.

– Det är ett rikt material så det finns mycket att titta på. Folk har skrivit bra kommentarer.

Av 250 svarande är det ungefär 50 som ofta niar och ungefär 50 som niar ibland. Det finns också de som säger att det inte spelar någon roll.

– Men de flesta har en åsikt om vad de tycker är bättre, säger Wide.

Generationsskillnader

Wide påminner om att det i stor utsträckning handlar om generationsskillnader. För många kan ett ni också väcka associationer om att den man talar med uppfattar en som gammal.

– Många är irriterade på niandet. Men när man hör hur folk resonerar så handlar det om att man vill visa respekt. Man kunde dra paralleller till det kontinentala niandet. Det är intressant att se att det finns olika strategier att hantera det här.

Med andra ord – det man själv säger för att vara hövlig eller respektfull kan uppfattas negativt. Både du och ni kan användas i hövlighetssyfte, men enligt Wide är det två olika taktiker.

– Ett ni kan användas för att visa hövlighet genom att hålla distans, medan ett du kan visa hövlighet genom att markera gemenskap. Båda har i grunden ett positivt syfte, men det är problematiskt eftersom effekten kan bli motsatt.

Duandet och niandet säger också mycket om förhållandet till motparten – kommer man nära eller uttrycker man ett visst avstånd?

Duande och niande delar åsikterna. Camilla Wide vid Åbo universitet forskar i materialet som SLS har samlat in genom en frågelistasom publicerades för ett år sedan. Foto: John Grönvall

"Jag har nu blivit så gammal att jag duar alla människor."

Kvinna född 1929

– Det handlar om språkliga uttryck som markerar relationerna.

Nytt niande i Sverige

I servicesamtal som besvaras på svenska i Finland nias kunderna i viss mån. I vardagen är niandet ovanligare.

I Sverige kan ett ni upplevas som en skymf, medan niandet på finska ännu förekommer.

– I en sak skiljer sig Finland från Sverige, man niar fortfarande i Finland, berättar Wide.

Men också i Sverige har ett "nytt niande" fått plats i vissa servicesituationer.

– I Sverige talar man om det nya niandet. Jag tror att det är inspirerat från kontinentala mönster, att man niar som i tyska och franska. Ju finare restaurang, desto mer serviceniande. Det är intressant.

I sådana fall ses niandet som en artighetsstrategi. I grannlandet lönar det sig ändå att vara noga med sitt niande. Wide förklarar att man i Sverige fram till slutet av 1960-talet visade hövlighet genom att använda titlar ("vill generalen ha kaffe?"), medan personer som inte hade någon titel blev tilltalade med ett ni.

– Man niade alltså socialt neråt och niandet var på många sätt negativt. Man ska vara försiktig med att nia äldre personer i Sverige, de kan ha upplevt det negativa niandet.

Att nia kungen är också något man ska glömma, medan republikens president oftast blir niad. Det är ändå kontexten som avgör. Till exempel när president **Sauli Niinistö** ringde in till Yles naturprogram och presenterade sig som "Sauli Naantalista" (Sauli från Nådendal) blev han duad i sändningen.

– Han uppträdde i annan roll. I det sammanhanget i radion niar man inte, det var kontexten som avgjorde, säger Wide.

Anpassa till situation

När man funderar på vad som fungerar bäst måste man komma ihåg var man befinner sig, vem man pratar med och på vilket språk. Överlag förekommer niandet lite oftare i finskan än i svenskan, men niandet används inte heller konsekvent och överallt.

– Men på finska niar man till exempel ofta äldre personer mer än på svenska.

Enligt Wide finns det många kontexter på svenska där niandet är helt uteslutet.

– På finska kan någon nia en professor, men på svenska är det jättekonstigt.

I Finland har till och med Folkpensionsanstalten (FPA) gått över till att dua.

Eftersom åsikterna är så delade påminner Wide om att det lönar sig att vara lyhörd för hur andra personer uppfattar duandet och niandet.

– Det finns både unga och gamla som tycker om att bli duade eller bli niade.

Det viktiga är alltså att beakta den andra personens preferenser:

– Det är ett rörligt system och det kan vara bra att försöka anpassa sig till den andras önskemål, men det är svårt eftersom det är så rutinmässigt för många, säger Wide.

Som sextioåring tycker hon själv att niandet känns väldigt konstigt. Hon kallar sig själv för du-generationen.

– Jag har vuxit upp när duandet tog över. Men ibland har jag märkt att jag niar äldre personer, speciellt på finska, trots att ganska få äldre vill bli niade.

Bland frågelistsvaren fanns också knappt tio yngre personer som gärna niar – eller själv hoppas bli niade så fort de blir lite äldre.

– Ett nytt niande är på väg in, det ser man också i materialet. Man upplever det som artigt, att man visar respekt, säger Wide. ●

Forskningsprogrammet *Interaktion och variation i pluricentriska språk* (IVIP) finansieras av Riksbankens jubileumsfond 2013–2020.

TIPS! Läs mer om insamlingen om duande och niande i två inlägg på SLS-bloggen, som du hittar på sls.fi/blogg.

VILKA SAMHÄLLS- FRÅGOR BRINNER DU FÖR?

Hela 2000-talet har präglats av globala ödesfrågor, från miljö- och klimatförändringar till flyktingkriser och coronaisolering, och dåliga nyheter kan skapa en känsla av hjälplöshet. Trots att det kan förefalla närmast omöjligt att påverka roten till problemen, är det ändå många som agerar enligt devisen "bättre att tända ett ljus än att förbanna mörkret". Vad innebär vardagsaktivism och samhällsengagemang i ditt liv?

Aktivism definieras som en praktisk handling i syfte att uppnå samhällsförändring. Ofta förknippas aktivism med politisk verksamhet, men drivkraften kan även vara ett allmänt socialt intresse. Såväl uttrycken som målen för engagemang kan vara av många olika slag och genomföras på lokal, nationell eller global nivå.

Medborgare kan gå med i större samhällsrörelser eller agera på mer individuell basis. Aktiva handlingar kan vara att välja att konsumera miljövänligt och lokalt, att gå med i demonstrationer mot avvisningsbeslut eller att under coronaundantagstillståndet erbjuda sig att handla åt äldre personer. Samhällsengagemang kan också ta sig uttryck i livsstilsval och att välja att inte göra vissa saker. Det finns alltså en stor bredd av handlingar ämnade att påverka samhället i positiv riktning.

Början av 1900-talet beskrivs ofta som folkrörelsernas tid, då bland annat nykterhetsrörelsen och arbetarrörelsen hade stor uppslutning. I Finland var kvinnorrörelsen, antikärnkraftsrörelsen och fredsrörelsen mycket aktiva speciellt på 1970- och 1980-talen. Under 2000-talet har aktivismen till stor del fokuserat på miljö- och klimatfrågor, men även flyktingarnas situation har engagerat många. Också den sociala välfärden är en viktig aspekt för många som bidrar genom frivilligt arbete, till exempel vid klädsorteringscentraler eller soppkök.

Du hittar en länk till frågelistan på sls.fi/sv/pagaende-insamlingar. Om du vill svara men inte har möjlighet att

göra det på webben, kontakta arkivarie Susanne Österlund-Pötzsch (09-618 777, arkivet@sls.fi) så får du frågelistan och ett frankerat svarskuvert. Insamlingen pågår till 31.3.2021. Bland alla som svarat lottar vi ut tre penningpris och ett antal bokpris.

Berätta för oss om ditt samhällsengagemang och din vardagsaktivism

1. Beskriv de frågor och projekt du engagerat dig i. Hur blev du engagerad i just dessa frågor? Vad driver dig? Vad vill du uppnå? Vad består din aktivism/ditt engagemang av? Var (t.ex. på webben, i demonstrationer, i föreningar, i vardagliga val) utspelar sig dina handlingar med syfte att uppnå förändring?
2. Är din familj och/eller dina vänner engagerade i samma frågor som du? Hur mycket betyder nätverk eller grupper för dig? Möter dina åsikter förståelse i de miljöer du rör dig i? Vilka reaktioner har du fått? Finns det personer som inspirerar dig och vars engagemang du beundrar?
3. Upplever du några problematiska aspekter med ditt engagemang? I vilken mån motiverar känslor dina handlingar för att skapa förändring? Har du någon gång känt dig utsatt p.g.a. ditt ställningstagande eller dina handlingar? Har det funnits aktioner du inte velat ta del av? Upplever du samhällsengagemang som en plikt eller ett nöje?
4. Skulle du karaktärisera ditt samhällsengagemang som en livsstil eller som riktade insatser, eller en kombination härav? Är det svårt att vara konsekvent och leva upp till sina ideal? Kolliderar ditt engagemang i någon fråga med vardagslivet eller familjens behov? Försöker du få personer i din omgivning engagerade? Har det funnits vissa skeden i ditt liv då du speciellt har brunnit för någon fråga?

GYMNASISTERNAS SKRIVFÖRMÅGA UTVÄRDERAS I NY BOK

Studentexamensprovet i modersmålet har alltid väckt känslor, men samtidigt har det varit svårt att föra en objektiv diskussion om det. Antologin Modersmålsprovet i brännpunkten vill skapa en gemensam förståelse för både provets syfte, historia och de omtalade bedömningsgrunderna.

Text: Peik Henrichson

DET FINLÄNDSKA STUDENTEXAMENSPROVET med en studentexamensnämnd och nationella censorer är i internationell jämförelse en rätt så unik och påkostad konstruktion. Målet har varit att ge alla gymnasister en så rättvis och objektiv bedömning som möjligt. Ofta har det varit svårare att diskutera opartiska bedömningsgrunder i modersmålsprovet än i mer exakta läroämnena som matematik eller fysik.

Författarna vill med sin bok öppna för en mer objektiv diskussion om studentprovet i modersmål. De sju författarna **Mona Forsskåhl, Anna Maria Gustafsson, Jan Hellgren, Jannika Lassus, Beatrice Silén, Sofia Stolt** och **Anders Westerlund** har utforskat olika aspekter av modersmålsprovet, från provets historia, bedömningsgrunder och modersmålskunskapernas betydelse i arbetslivet till hur lärarna ser på provet och hur studenterna kan utveckla en mer personlig röst i essäprovet.

I boken redogörs också för en mängd undersökningar som ansluter sig till modersmålsundervisningen och studentprovet, till exempel statistik rörande socioekonomiska faktorer, könsskillnader och regionala skillnader samt skillnader mellan finsk- och svenskspråkiga studenter.

Censorernas egna preferenser

Beatrice Silén har i boken skrivit om skribentens röst i essäprovet. Hon verkade som medlem i Studentexamensnämnden åren 2007–2009. Under åren som censor kunde hon iakttä hur knepigt det ibland var att diskutera olika bedömningsgrunder med andra censorer eller gymnasielärare.

– Även censorerna kan ju ha sina käpphästar, trots att vi oftast var eniga, säger Silén. En censor kan vara väldigt noga med att språket är korrekt, medan någon annan kan fästa sig vid att texten innehåller många fina tankar. Men censorernas viktigaste uppgift är ändå att göra en helhetsbedömning av en text.

Beatrice Silén minns speciellt ett fall där en essätext innehållsmässigt var välstrukturerad, och hade ett fullständigt idiomatiskt språk, men texten var proppfull av stavfel eftersom studenten förmodligen var dyslektiker.

– Då beslutade vi höja vitsordet till lubenter. Självtänkte jag att i fall den här eleven hade fått läsa upp sin text så skulle den ha uppfattats som språkligt avancerad.

Jannika Lassus arbetar som universitetslektor i svenska vid Helsingfors universitet. Hon var adjungerad medlem i provkonstruktionsgruppen för provet i modersmålet åren 2007–2014.

Lassus ser det som ett problem att de som är involverade i modersmålsprovet sällan har tid att i efterhand utvärdera olika processer och ta fram forskningsbaserad kunskap om de skrivna texterna.

– De som jobbar med studentprovet, exempelvis provkonstruktörerna, censorerna och nämndmedlemmarna har alla väldigt mycket att göra utöver sitt egentliga jobb. Därför hinner de sällan stanna upp mellan varven och fråga sig vad som den här gången var problematiskt och varför.

– Med det här projektet lyckades vi för en gångs skull stanna upp för att utvärdera hela processen. Vi hoppas att det ska leda till en fortsatt diskussion om hur modersmålsprovet kunde utvecklas.

Kritiska språkkunskaper

Jannika Lassus eget kapitel belyser modersmålsprovet i ljuset av kommunikationsbehoven i arbetslivet. Behoven varierar förstås, men det verkar som om många i sitt dagliga jobb skriver korta texter som exempelvis e-post eller uppdateringar på sociala medier. Allt flera

”Med det här projektet lyckades vi för en gångs skull stanna upp för att utvärdera hela processen.”

Beatrice Silén (t.v.) och Jannika Lassus, här utanför Mattlidens gymnasium i Esbo, är redaktörer för den nyutkomna boken om studentprovet i modersmålet på 2000-talet.

behöver kunna uttrycka sig i skrift, men alla behöver inte skriva långa texter.

– Det är viktigt att fråga sig vilken typ av färdigheter vi rustar våra finlandssvenska ungdomar med.

Lassus ser det som ett framsteg att studenterna äntligen får använda dator i modersmålsprovet. Fortfarande pågår en diskussion om användningen av stavningskontroll i studentskrivningarna.

– Det första man ofta lär sig när man kommer ut till en högskola är att man ska aktivera stavningskontrollen, oberoende av vilket språk man skriver på. På högskolenivån är det ett sätt att slippa tjaftet kring småsaker, säger Lassus.

– Men i övrigt tycker jag att modersmålsprovet numera ligger ganska nära det omgivande samhället.

Däremot anser Jannika Lassus att balansgången mellan skönlitteratur och mer opinionsdrivande sakprosatexter inte alltid är lätt.

– Vi behöver lära våra studenter att förhålla sig kritiskt till all den textmassa som omger oss. ●

Kajsa Rytikoski som koordinerar SLS stipendieansökningar är glad över att nya målgrupper hittat SLS som forskningsfinansier.

SLS STÖDER FORSKARE ÄVEN UTAN- FÖR SVENSK- FINLAND

Svenska litteratursällskapet tar årligen emot över 300 stipendieansökningar, och en växande andel kommer från forskare knutna till finskspråkiga universitet. Även om ansökningsprocessen förenklats lönar det sig alltid att vara noggrann när man formulerar sin ansökan.

Text: Peik Henrichson

S TIPENDIER OCH UNDERSTÖD är en viktig del av forskarnas vardag, och därför är det också viktigt att ansökningsprocessen är smidig, tydlig och rättvis. När SLS två gånger om året tar emot ansökningar kan det lätt uppstå frågor bland dem som söker finansiering. I allmänhet riktas frågorna till seminarie- och stipendiekoordinator **Kajsa Rytikoski**.

– Frågorna har ändå minskat under de senaste fem åren, vilket jag hoppas beror på att informationen på våra webbsidor blivit tydligare, säger Rytikoski. Dessutom har ansökningsprocessen förenklats av att vi tagit i bruk det elektroniska ansökningsverktyget Rimbert som ursprungligen är utvecklat för Svenska kulturfondens behov.

Eftersom Kulturfonden årligen tar emot betydligt fler ansökningar än SLS är de olika stegen i ansökningsprocessen kanske bekanta för många sökande, trots att frågorna i formuläret inte är identiska.

– Helt klart har även vår ansökningsprocess blivit mer användarvänlig med Rimbert, säger Rytikoski. Men det kan fortfarande uppstå oklarheter och gränsfall där de som söker stipendier gör klokt i att kontakta mig.

Detaljerat om ansökningskriterierna

På SLS webbplats får man under rubriken *Forskning, understöd & pris* en klar översikt av både de ämnesområden som SLS stöder och olika stipendietyper inom varje område. I enlighet med sitt uppdrag vill SLS också inom forskningen stöda projekt som berör ”det svenska i Finland”, vilket i vissa fall kan vara tolkningsbart.

Det gäller alltså att hålla tungan rätt i mun när man formulerar sin ansökan. SLS fem kärnområden är historia, samhällsvetenskaper, litteraturvetenskap, språkvetenskap och traditionsvetenskaper. För varje kärnområde finns en vetenskaplig nämnd som utvärderar ansökningarna, och därtill finns särskilt utsedda stipendienämnder.

– För dem som söker stipendier gäller det alltså att fråga sig om det man håller på med passar in i själva ämnesområdet, och om det uppfyller typkriterierna, säger Kajsa Rytikoski. Är det exempelvis fråga om ett arbetsstipendium för doktorander, ett resestipendium, ett stöd för en vetenskaplig konferens eller ett stöd för historik och dokumentation?

Alla detaljer borde ändå klarna för dem som bekantar sig med ansökningskriterierna på SLS webbplats. Där kan man också hitta nyttiga uppgifter om tidigare beviljade stöd och stipendier. Däremot motiverar SLS varken sina godkännanden eller förkastande beslut.

– Jag rekommenderar också att man inte bara provar sig fram genom att hitta på olika summor, eftersom många summor är på förhand fastställda, exempelvis arbetsstipendierna, säger Kajsa Rytikoski.

SLS har dessutom standardiserat ansökningstiderna för stipendier inom alla kärnområden för att man i speciella fall ska kunna flytta över en ansökan från ett ämnesområde till ett annat.

– Det kan uppstå gränsfall där en ansökan flyttas för bedömning från en vetenskaplig nämnd till en annan, förklarar Rytikoski.

”SLS fem kärnområden är historia, samhällsvetenskaper, litteraturvetenskap, språkvetenskap och traditionsvetenskaper.”

Forskningsprojekt

Förutom stipendierna finns en annan stor kategori ansökningsbara stöd som utlyses årligen, nämligen medel för forskningsprojekt. Projekten kan vara inomdisciplinära eller tvärvetenskapliga. Forskningsprojektet *Kommunicerande kommunikation* är ett exempel på en tvärvetenskaplig satsning. Forskarna, som representerar olika vetenskapliga discipliner, har undersökt bland annat romers och gårdafarihandlars handelsverksamhet.

SLS forskningschef **Christer Kuvaja** gläder sig åt att projektet fått stor synlighet.

– Det här är ett typiskt samfinansierat forskningsprojekt, som också fått finansiering av Finlands Akademi, säger Kuvaja. Ett annat aktuellt forskningsprojekt som nyligen fått uppmärksamhet handlar om uttalsinläring på svenska.

Antalet ansökningar för forskningsprojekt är av naturliga skäl färre än antalet stipendieansökningar. Vanligtvis kommer det in mellan trettio och fyrtio projektansökningar per år, medan stipendieansökningarna kan uppgå till över 300.

– Andelen godkända ansökningar för forskningsprojekten är dessutom betydligt lägre än för stipendier, säger Kuvaja.

Ungefär 35 procent av stipendieansökningarna godkänns medan långt under 10 procent av forskningsprojekten får grönt ljus. Dessutom är ansökningsförfarandet för forskningsprojekten indelat i två faser för att genast i början av processen få en effektivare gallring.

Finska universitet

SLS har under de senaste åren fäst större vikt vid att nå ut till forskare i finska Finland, och har även anlitat en pr-byrå som specialiserat sig på vetenskaplig kommunikation. Resultatet blev en synlig mediekampanj riktad till forskare vid finskspråkiga universitet och högskolor, och kampanjen verkar ha haft effekt.

– Vi har fått ansökningar från forskare anknutna till exempelvis Åbo universitet, Uleåborgs universitet och Jyväskylä universitet. Dessutom har två större forskningsprojekt vid Tammerfors universitet nyligen fått finansiering, berättar Christer Kuvaja.

– Överlag har projekten som fått finansiering varit lyckade. De som ansökt har gjort vad de har lovat. ●

Tips för den som ansöker

1

Ansökningar tas emot två gånger om året, i februari och september. Ansökan förutsätter att du registrerar dig och skapar en profil inom SLS elektroniska ansökningsverktyg Rimberty. Forskningsplanen bifogas inte som bilaga utan ingår i själva ansökningsformuläret.

2

Sätt dig in i vilken typ av stipendier och understöd det finns inom de olika ämnesområdena. Historia är den penningmässigt största kategorin, vilket beror på donatorernas önskemål.

3

Fyll i rätt blankett. Det finns blanketter för olika ändamål, exempelvis arbetsstipendier för doktorer eller arbetsstipendier för historik och dokumentation. Det gäller alltså att fylla i rätt blankett.

4

Var noga med summorna. Ofta finns det färdigt fastställda månatliga belopp för exempelvis en doktorand. Forskaren behöver inte själv fundera över beloppen.

Nytt ur SLS utgivning

HÖSTEN 2020

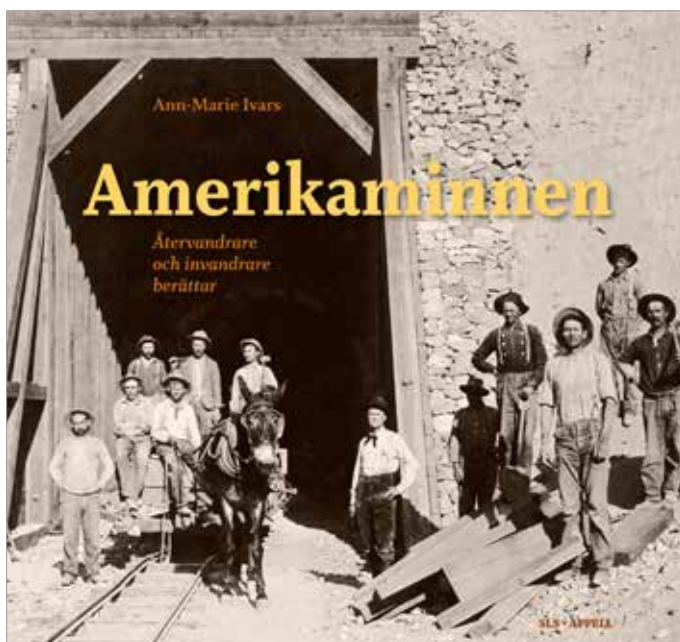
ANN-MARIE IVARS

Amerikaminnen

Återvandrare och invandrare berättar

Amerikaminnen återger berättelser från trettio Amerikafarare som sökte lyckan i landet i väster i början av 1900-talet. För många unga män började äventyret med en flyktresa undan värnplikt till Sverige och därifrån vidare över Atlanten. Livet i Amerika präglades av hårt arbete inom stålindustrin, i gruvor och skogar samt på byggen i New York. Unga kvinnor lärde sig landets språk och livsstil som hembiträden. På 1930-talet fick den stora depressionen många att återvända till Finland, de som blev kvar hjälptes åt för att klara sig ekonomiskt. Boken bygger på intervjuer med både återvandrare till Finland och invandrare i USA och Kanada, alla med rötterna i de sydligaste svenskbygderna i Österbotten.

324 s., inbunden, illustrerad, cirkapris 28 euro. ISBN 978-951-583-507-9. Omslag: Maria Appelberg. Utges i Sverige i samarbete med Appell Förlag. Läs boken gratis på sfs.fi.

ZACHARIAS TOPELIUS

Sagor i urval

Utg. Hanna Kurtén, inledning av Olle Widhe

Sov du lilla videung, Lasse liten och Hallonmasken har sjungits och lästs av generationer i hela Norden. Zacharias Topelius var banbrytande som författare för barn och den som på svenska etablerade barnlitteraturen som ny konstform. Han skrev fram barnets perspektiv med ett direkt tilltal, lyhördhet och en stor portion humor. Topelius klassiska sagor, visor och dikter tolkas på nytt med färskas illustrationer av Ninni Kairisalo. Stavningen är varsamt moderniserad och de nitton verken öppnas upp med ordförklaringar och korta kommentarer.

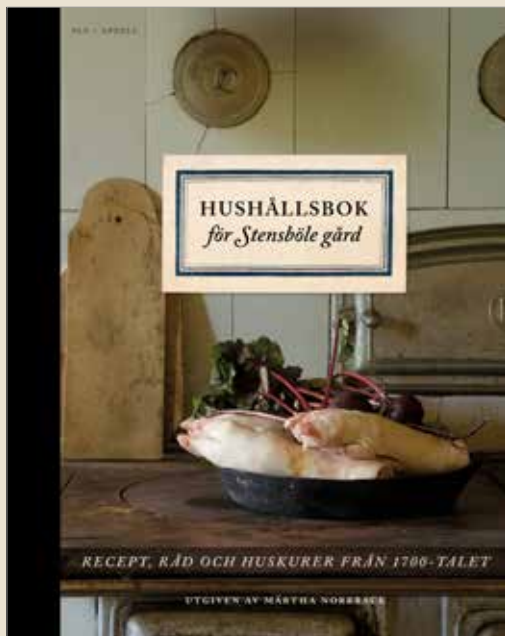
149 s., inbunden, illustrerad, cirkapris 20 euro. ISBN 978-951-583-510-9. Omslag och illustrationer: Ninni Kairisalo. Utges i Sverige i samarbete med Appell Förlag.

Checka in på plattform.sls.fi

Har du svårt att hitta rätt i djungeln av digitala samlingar?

Nu har du över 18 destinationer samlade på en och samma adress – allt för att göra det så enkelt som möjligt för dig att hitta rätt. Vi guidar dig till det pittoreska Toledo med Albert Edelfelt, gör Finlands första wallraffare, Georg August Wallin, sällskap i Kairo, och upptäcker Florens med Ellen Thesleff. Här råder inget inreseförbud – välkommen att kliva in på en splitterny plattform!

Hushållsbok för Stensböle gård

Recept, råd och huskurer från 1700-talet

Utg. Märtha Norrback

Hushållsbok för Stensböle gård illustrerar de mångskiftande sysslorna i en tid då självhushållning, arbetsfördelning och praktisk erfarenhet var avgörande. För adelskvinnan som ledde hushållet och även ansvarade för tjänstefolkets och kreaturens välmående var en receptbok oumbärlig. I Barbro Håsteskos hushållsbok från Stensböle gård i östra Nyland ingår tidstypiska recept på hur man kokar vinmaskar, lagar gäddkaka, tillreder pastej på oxtungor, bakar fikonmunkar och gör rullsylta på grisfötter. Här ingår dessutom råd för konservering, tillverkning av ljus och bläck, färgning av siden med mera. En pliktmedveten husmor insåg också vikten av att huskurer och beprövade botemedel ingick i receptboken.

288 s., inbunden, illustrerad, cirkapris 30 euro. ISBN 978-951-583-508-6. Omslag: Elsa Wohlfahrt Larsson. Foto: Katja Hagelstam. Utges i Sverige i samarbete med Appell Förlag.

"Skriv så ofta du kan"

Brevväxlingen mellan Georg Henrik von Wright och Eino Kaila 1937-1958

Utg. Bernt Österman under medverkan av Fredrik Hertzberg & Niklas Toivakainen

Korrespondensen mellan de finländska filosoferna Georg Henrik von Wright (1916-2003) och Eino Kaila (1890-1958) spänner över mer än tjugio år. Den ger en unik bild av vänskapen mellan två betydande filosofer, deras tankar, utvecklingsvägar och intryck av en turbulent samtid. Vi får följa von Wrights mognad från en känslös ung man till en återhållsam yrkesfilosof, samtidigt som Kaila går från faderlik förebild till jämlik kollega. Beskrivningarna av von Wrights många möten med Ludwig Wittgenstein i Cambridge ger värdefulla bidrag till bilden av en av 1900-talets viktigaste filosofer.

284 s., inbunden, illustrerad, cirkapris 28 euro. ISBN 978-951-583-522-2. Omslag: Antti Pokela. Utges i Sverige i samarbete med Appell Förlag. Läs utgåvan gratis på vonwright.sls.fi.

SLS utgivning kan köpas i väl-sorterade bokhandlar, i Vetenskapsbokhandeln (tiedekirja.fi) i Helsingfors eller från SLS.

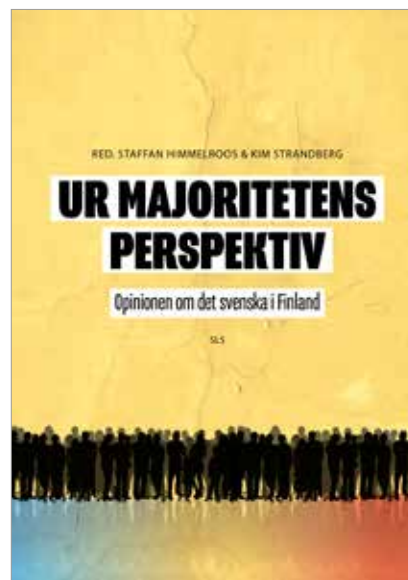
Ur majoritetens perspektiv

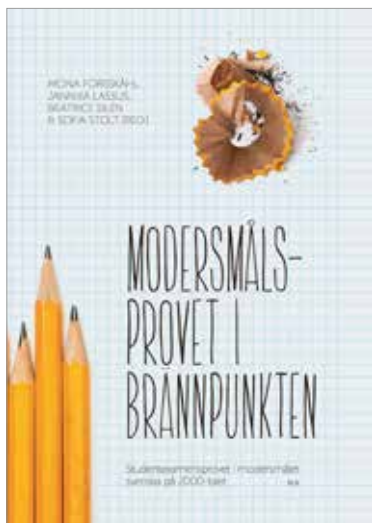
Opinionen om det svenska i Finland

Red. Staffan Himmelroos & Kim Strandberg

Svenskans ställning i Finland hänger på en välvillig inställning hos den stora finskspråkiga majoriteten. Hur långt sträcker sig denna välvillighet och varför ställer sig vissa negativt till Finlands tvåspråkighet? Tolv forskare tar sig an detta relativt outforskade område genom att analysera resultatet av två omfattande enkäter som mätte bl.a. demografisk bakgrund och attityder till svenskans relevans. Dessutom studeras åsikter i språkfrågan i riksdagsvalet 2015 samt riksdagsdebatten 2014 om den obligatoriska skolsvenskan. Dagens språkklimat pejlade ur de svenskspråkigas syn samt potentiella strategier för att garantera svenskans ställning i framtiden lyfts också fram.

255 s., häftad, cirkapris 24 euro. ISBN 978-951-583-506-2. Omslag: Antti Pokela. Läs boken gratis på sls.fi.

Modersmålsprovet i brännpunkten

Studentexamensprovet i modersmålet svenska på 2000-talet

Red. Mona Forsskåhl, Jannika Lassus, Beatrice Silén & Sofia Stolt

I denna antologi granskar sju forskare, lärare och språkexperter det svenska modersmålsprovet och de studerandes prestationer ur flera olika synvinklar. De sätter fokus på vilka förutsättningar och förmågor finlandssvenska unga har att skriva utifrån givna anvisningar och material, men också på hur lärarna ser på provet. Dessutom diskuteras vilka färdigheter undervisningen ger och hurdana skrivkompetenser som behövs i arbetslivet. Även elevernas tillgång till likvärdig undervisning i modersmål före gymnasietiden tas upp. Undersökningarna bygger på ett omfattande material bestående av provtexter, intervjuer, enkäter och statistik över provresultat.

256 s., häftad, cirka 24 euro. ISBN 978-951-583-512-3. Omslag: Antti Pokela. Läs boken gratis på sls.fi.

ZACHARIAS TOPELIUS

Planeternas skyddslingar

En tids- och karaktärsstudie från drottning Kristinas dagar

Utg. Sebastian Köhler & Anna Movall

Zacharias Topelius Skrifter IX

Romanen om drottning Kristinas tid på 1600-talet fullbordar Topelius skönlitterära gestaltning av Sveriges och Finlands gemensamma historia, en uppgift han ägnade sig åt i över 40 år. Här skildras Kristina som människa och regent, och två tvillingars öden från ett nyländskt torp till trettioåriga krigets slagfält, Kristinas hov och maktens tinnar. Med historien som fond behandlar Topelius ak-

tuella samtidsfrågor om krig och fred, religiös likgiltighet och kvinnors rätt till bildning. *Planeternas skyddslingar* är en storslagen idéroman där den äldre Topelius religiositet och alltmer pessimistiska syn på världen och historien bildar en syntes.

748 s., inbunden, cirka 38 euro. ISBN 978-951-583-511-6. Omslag: Antti Pokela. Läs utgåvan gratis på topelius.sls.fi.

ZACHARIAS TOPELIUS

Noveller och kortprosa

Utg. Anna Movall & Jörgen Scholz

Zacharias Topelius Skrifter VI

Utgåvan omfattar dryga 100 verk – längre och kortare noveller, betraktelser, kåserier och smådramer – ursprungligen publicerade dels som följetonger i dagspressen, dels i tidskrifter under ett halvsekel 1842–1892. Förutom de verk som senare utkom i omarbetad form i novellsamlingen *Vinterqvällar* har dessa texter förblivit relativt okända. Topelius skrev passande berättelser för påsk, jul och midsommar, bearbetade sina ungdomshändelser, kommenterade aktualiteter och ägnade sig dessutom åt sin specialgenre, den historiska novellen. Här finns på sedvanligt topeliansk sätt en blandning av romantik, spänning, folkbildning, naturskildringar, historia och humor.

Utkommer gratis på topelius.sls.fi i december.

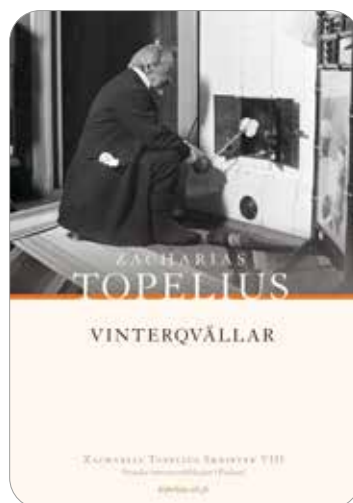
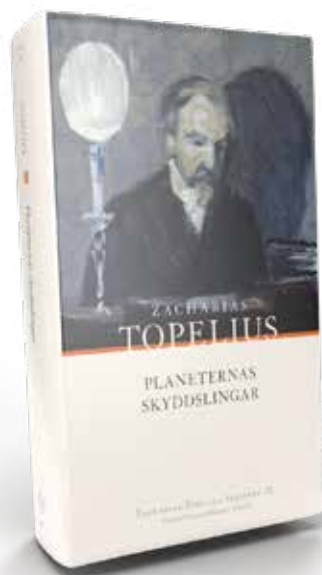
ZACHARIAS TOPELIUS

Vinterqvällar

Utg. Jörgen Scholz

Zacharias Topelius Skrifter VIII

Vinterqvällar är Zacharias Topelius enda under hans livstid utgivna novellsamling. Den publicerades i sex delar i slutet av hans liv, mellan 1880 och 1897. Samlingen innehåller,

i omarbetad form, de mest uppskattade och kända "novellerna, skildringarna och sägnerna" från Topelius långa novellistiska produktion. I typisk Topeliusstil blandas det fritt mellan olika genrer, och både historiska, skräck-romantiska och realistiska berättelser finns med. Bockerna blev en enorm försäljnings-succé och trycktes i stora upplagor. Därmed blev Topelius noveller också tillgängliga för en ny generation läsare.

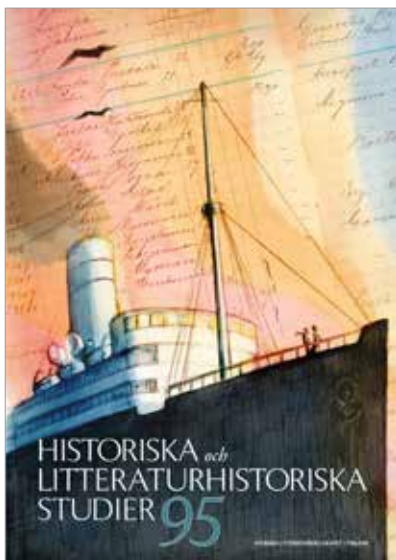
Utkommer gratis på topelius.sls.fi i december.

Historiska och litteratur-historiska studier 95

Red. Anna Biström & Maren Jonasson

Teman för HLS 95 är mellanrum, gråzoner och gränser. I artiklar och essäer diskuteras litterära verk som befinner sig i eller tematiserar mellanpositioner, mellan språk och kropp, det digitala och analoga, djur och det mänskliga, olika språk och kulturer och mellan familjemedlemmar. Bland andra K.H. Wiik, Aili och Runar Nordgren och Brutus Lagercrantz är föremål för biografiska undersökningar, medan historiska perspektiv anläggs på finlandssvenska teckenspråkiga och debatten om "tvångssvenskan". I numret ingår även Claes Ahlunds festtal från SLS årshögtid.

340 s., häftad, cirka 26 euro. ISBN 978-951-583-509-3. Omslag: Antti Pokela, illustration av Lena Frölander-Ulf. Läs boken gratis på hls.journal.fi.

MUSIK

The Hobs

E ni me?

Folkmusik från Finlands svenskbygder 36

The Hobs gav i november ut sin debutskiva i samarbete med SLS/Finlands svenska folkmusikinstitut. The Hobs består av de nyländska ungdomarna Henrica Westerholm, Oscar Grönroos och Benjamin Backman, som alla musicerat sedan barnsben. De beskriver sig själva som "en grupp trevliga och spralliga människor som spelar egna, folkliga, svängi-

ga låtar och traditionella låtar från Skandinavien med en twist!". Musiken kan beskrivas som folkmusik med moderna arrangemang och både personliga och humoristiska inslag.

Cd, cirka 15 euro, finns också på musikströmningstjänster. FMICD36.

VÅREN 2021

MARKO LAMBERG

Häxmodern

Berättelsen om Malin Matsdotter

När Malin Matsdotter på 1630-talet flyttade från Österbotten till Stockholm kunde hon inte ana sitt öde. Hennes liv innehöll en rad tragedier och när rädslan för den svarta magin och jakten på misstänkta häxor tog fart i staden stod hon bland de utpekade. I augusti 1676 brändes "Rumpare-Malin" levande – och hon var inte det enda offret för stadsbornas vrede. Bara en kort tid därefter började det gå upp för överheten att hela den omfattande klappjakten var resultatet av påtryckningar och lögn. Hundratals barn, ungdomar och pigor hade uppträtt med fabulerade vittnesmål i rätten – bland dem Malins egna döttrar. Berättelsen om Malin och hennes ödesysstrar lyfter fram ett mörkt kapitel i det tidigmoderna Sverige, där bara en sanning var tillåten.

Ca 350 s., inbunden, illustrerad, cirka 28 euro. Utkommer i januari. ISBN 978-951-583-523-9. Omslag: Camilla Pentti. Översättning: Ann-Christine Relander. Utges i Sverige i samarbete med Natur & Kultur.

Hilma Granqvists arkiv

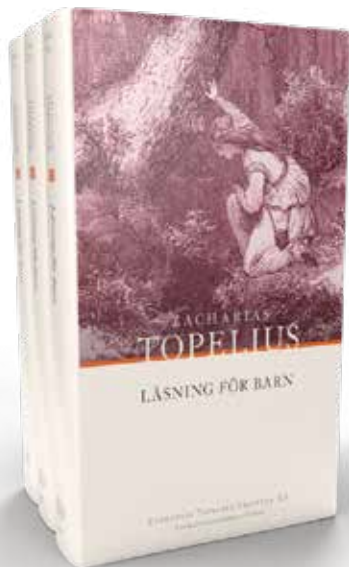
Den finlandssvenska antropologen Hilma Granqvist (1890–1972) hör till pionjärerna inom sitt område. I Hilma Granqvists arkiv har redan hennes resedagböcker, etnografiska böcker och cirka tusen fotografier publicerats. I december tillkommer Granqvists fältanteckningar, med intervjuer och arbetsanteckningar på arabiska, tyska och engelska, några opublicerade manuskript och delar ur hennes korrespondens. Arkivet, som för samman Granqvists omfattande och unika etnografiska produktion om Palestina, är därmed komplett.

Hilma Granqvists arkiv är ett samarbete mellan SLS, Finlands Mellanösterninstitut, Finska Vetenskaps-Societeten, Palestine Exploration Fund i London och Åbo Akademis bibliotek.

Utkommer gratis på granqvist.sls.fi.

Foto: Hilma Granqvists arkiv, Palestine Exploration Fund, London.

ZACHARIAS TOPELIUS

Läsning för barn

Utg. Hanna Kurtén & Ulrika Gustafsson, inledning av Olle Widhe

Zacharias Topelius Skrifter X:1

I de åtta volymerna *Läsning för barn* (1865–1896) samlade Zacharias Topelius sina verk för unga och skapade samtidigt en serie klassiker. Här samsas kända sagor som Sampo Lappelill och Adalminas pärla, pjäser som Fågel blå och visor som Sov du lilla videung, Lasse liten och Nu står jul vid snöig port. Topelius arbetade i många genrer och omskapade dem på sätt som kom att bli bestämmande för flera av 1900-talets största nordiska barnboks-författare. Han tog barnets fantasi på allvar och bjuder in läsaren genom humor, lyhördhet och ett direkt tilltal. I sin inledning kartlägger Olle Widhe Topelius epokgörande roll för barnlitteraturhistoriens utveckling i Norden.

Ca 1530 s., inbunden, cirkapris 44 euro. Utkommer i januari. ISBN 978-951-583-525-3. Omslag: Antti Pokela. Utkommer även gratis på topelius.sls.fi.

ZACHARIAS TOPELIUS

Övrig barnlitteratur

Utg. Ina Krokfors

Zacharias Topelius Skrifter X:2

Övrig barnlitteratur innehåller ett hundratal verk av Topelius som inte ingår i *Läsning för barn*. Materialet upptar en mångfald genrer och ämnen: här ingår folksägnar, dikter och visor, fabler, vardagsnära berättelser men också artiklar om djurskydd, naturvetenskapliga rön och tekniska uppfinningar. Bidragen publicerades dels i samlingarna *Sagor I–IV*, dels i olika barntidningar (1847–1898). I utgåvan ingår dessutom bilderböcker med text av Topelius, som *Barnens sommar på landet I–II* med illustrationer av Alexandra Frosterus-Såltin och *Annas sommar* illustrerad av Hanna Frosterus-Segerstråle. Dessutom publiceras Topelius fria översättningar av ett urval av Grimms sagor, *Barntädgården*, samt Oscar Pletschs bildverk för barn med strofer av Topelius.

Utkommer gratis på topelius.sls.fi i januari.

JULIA DAHLBERG

Mitt i samhället nära människan

Samfundet Folkhälsan i svenska Finland 1921–2021

Den 16 mars 2021 fyller Samfundet Folkhälsan 100 år. Folkhälsans historia inleds när den så kallade Florinska kommissionen vid SLS grundas 1911, för att tio år senare ombildas till Samfundet Folkhälsan. Vi får följa Folkhälsans utveckling från starten med ärfthighetsforskning och hälsosystrar till dagens mångfasetterade roll som medborgar- och forskningsorganisation samt producent av utbildning och service. Boken är rikt illustrerad och bygger på tidigare oanvända källor ur Folkhälsans arkiv.

Ca 650 s., inbunden, illustrerad, cirkapris 34 euro. Utkommer i mars. ISBN 978-951-583-524-6. Omslag: Nanne Nylund. Utges i samarbete med Samfundet Folkhälsan.

Fotograf ökländ. SLS/Harry Järvis arkiv.

Moral, evolution och samhälle

Edvard Westermarck och hans närmaste krets

Red. Otto Pipatti & Petteri Pietikäinen

Sociologen, antropologen och moralfilosofen Edvard Westermarck (1862–1939) hade stort inflytande över samhällsvetenskaperna framför allt i Finland, men också internationellt fram till andra världskriget. På senare år har den Westermarckska evolutionismen fått ny aktualitet inom den internationella samhälls- och beteendevetenskapliga forskningen. Författarna till antologin ringar in den närmaste kretsen kring Edvard Westermarck, inklusive släktkretsen, med fokus på både dess vetenskapliga och dess samhälleliga verksamhet. De studerar den s.k. Westermarckska skolan ur ett brett idéhistoriskt perspektiv och visar på kopplingar mellan kretsens tänkande och samtida ideologiska strömningar, såsom liberalism, nationalism och sekularism.

Ca 300 s., häftad, illustrerad, cirkapris 24 euro. Utkommer i maj. ISBN 978-951-583-526-0. Översättning: Mattias Lehtinen. Utges i Sverige i samarbete med Appell Förlag.

EN MÄNNISKAS LIV MELLAN PÄRMAR – OM BIOGRAFIER OCH BIOGRAFISKRIVANDE

TORSDAG 14.1.2021 KL. 18–20

Delta online på sls.fi eller på plats på Riddaregatan 5, Helsingfors
(förhandsanmälan till auditoriet ifall coronalåget tillåter det, aktuell information på sls.fi)

Vad kan och får man skriva om en människa i en biografi? Hur avspeglas den biograferades samtid? Vilka typer av material kan man använda? Hur mycket influeras biografin av den biograferades stil och hur mycket återspeglas hen själv i biografin? Är biografier sanna?

18.00–18.40 Att skriva om stormän som statsministrarna Olof Palme och Kalevi Sorsa. Ett samtal mellan historikerna Henrik Berggren och Henrik Meinander

18.45–19.20 Att skriva fram de queera spåren i konstnären Harald Galléns arkiv. Intervju med litteraturvetaren Rita Paqvalén

19.25–20.00 Att skriva om Selma Lagerlöf – författaren och "sagotanten" som alla har en uppfattning om. Intervju med författaren Anna-Karin Palm

Moderator och intervjuare Wivan Nygård-Fagerudd

VETENSKAPSDAGARNA

KUNSKAP PÅ GOTT OCH ONT

Fredag 15.1.2021 kl. 12–16 Seminariet sänds direkt på sls.fi.

KL. 12–13.45 OBEKVÄM KUNSKAP – PÅ GOTT OCH PÅ ONT

12.00–12.35 docent Marko Lamberg, Åbo universitet: **Häxmodern. Om häxjakt, förräderi och annat obekvämt i vår historia**

12.35–13.10 docent André Swanström, Åbo Akademi: **De finska SS-männen. När ny kunskap bryter mot gamla föreställningar**

13.10–13.45 universitetslektor Mattias Frihammar, Stockholms universitet: **Lupiner, mördarsniglar och andra invasiva arter. Om "goda" och "onda" växter och djur i tid och rum**

KL. 14.00–15.45 FALSKA NYHETER OCH CORONAPANDEMIN – PANELDISKUSSIONER OM AKTUELLA FRÅGOR

14.00–14.45 **Vem ska vi tro? Vetenskapen i offentligheten**

I panelen: biträdande professor Jan Antfolk, Åbo Akademi, universitetslektor Yvonne Holm, Helsingfors universitet, docent Nora Hämäläinen, Helsingfors universitet/University of Pardubice, professor Bengt Kristensson Ugglå, Åbo Akademi och psykoanalytikern, doktoranden Joachim von Weissenberg, Jyväskylä universitet. Moderator Annvi Gardberg.

15.00–15.45 **Var är kunskapen när man behöver den? Coronakrisen och dess följder**

I panelen: biträdande professor Lena Marander-Eklund, Åbo Akademi, professor Helena Blomberg-Kroll, Helsingfors universitet/Soc&kom, professor Eva Österbacka, Åbo Akademi, professor John Sumelius, Helsingfors universitet, docent Lena Huldén, Helsingfors universitet. Moderator Henrik Thorson.

Temaåret för
forsknings-
baserad kunskap
2021

SLS PROGRAMKVÄLLAR

VÅREN 2021

På sls.fi och i SLS hus, Riddaregatan 5, Helsingfors

Följ med annonseringen på sls.fi för förhandsanmälan till auditoriet och eventuella ändringar p.g.a. coronaläget

MÅNDAG 8.2 KL. 18-20

SMÅ VERK AV STORA FÖRFATTARE

Anna Movall och **Jörgen Scholz**: Metande engelsmän och onda hushållerskor – Zacharias Topelius noveller som litterär underhållning

Maria Jönsson: Tove Janssons novellistik

MÅNDAG 8.3 KL. 18-20

FÖRFATTARKVÄLL I KVINNODAGENS TECKEN

Författarsamtal i samarbete med Förlaget M och Schildts & Söderströms

TORSDAG 8.4 KL. 18-19

PROGRAMKVÄLL I SAMBAND MED SLS ÅRSMÖTE

Intervju med mottagaren av Tollanderska priset 2021

MÅNDAG 10.5 KL. 18-20

TVÅ 100-ÅRINGAR SOM BYGGT VÄLFÄRD

Julia Dahlberg: Hur mår finlandssvenskarna? Nedslag i Samfundet Folkhälsans historia 1921-2021

Janne Holmén: Varför läroplikt? Hundra år av läroplikt i Finland

SVENSKA
LITTERATURSÄLLSKAPET
I FINLAND

Programkvällarna är gratis och öppna för alla.
Programmen sänds direkt på sls.fi, Youtube
och Facebook.

*Kära läsare,
vi på Källanredaktionen
önskar dig en varm och
stämningsfull jul!*

Prenumerera på SLS nyhetsbrev!

Vårt nyhetsbrev innehåller information om det senaste som pågår hos oss – från boknyheter till forskningsrön och pärlor ur SLS arkiv. Du kan prenumerera på nyhetsbrevet genom att fylla i ett formulär på sls.fi, eller skicka ett e-postmeddelande med rubriken "SLS nyhetsbrev" till nyhetsbrev@sls.fi.

Vill du bli medlem i SLS?

Du kan ansöka om medlemskap via sls.fi eller genom att skicka in en ansökan till adressen nedan. Som medlem får du SLS medlemstidning *Källan* och årsboken *Historiska och litteraturhistoriska studier* gratis samt 50 % rabatt på ett exemplar av varje bok i SLS skriftserie (om ej annat anges). Medlemsavgifter: årsmedlemmar 25 euro, ständigt medlemskap 800 euro.

Beställ *Källan* gratis!

SLS tidning *Källan* utkommer två gånger om året. Du kan beställa hem gratis exemplar av *Källan* eller prenumerera kostnadsfritt på tidningen. För beställningar, skriv till info@sls.fi eller ring 09 618 777.

SVENSKA LITTERATURSÄLLSKAPET I FINLAND

PB 158, 00171 Helsingfors
(besöksadress: Riddaregatan 5, Helsingfors)
Öppet vardagar 9.00–16.00

SLS I VASA

Handelsplanaden 23, 65100 Vasa
Öppet tisdag–torsdag 10.00–16.00

Tfn 09 618 777 (gemensam växel)
info@sls.fi www.sls.fi